Инсон манфаатлари – олий қадрият

АДОЛАТ

ЎЗБЕКИСТОН «АДОЛАТ»
СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИНИНГ
ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

ГАЗЕТА 1995 ЙИЛ
22 ФЕВРАЛДАН ЧИҚА
БОШЛАГАН

2006 ЙИЛ 13 ОКТЯБРЬ, ЖУМА ● СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА ● № 42 (588) ● www.adolat.uz ● E-mail: adolat_gazeta@mail.ru

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

2006 ЙИЛНИНГ 1 НОЯБРИДАН БОШЛАБ ИШ ҲАҚИ, ПЕНСИЯЛАР, СТИПЕНДИЯЛАР ВА ИЖТИМОИЙ НАФАҚАЛАР МИҚДОРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Республика аҳолисининг турмуш даражасини янада ошириш ва фуқароларни ижтимоий мадад қилишни кучайтириш мақсадида:

1. 2006 йилнинг 1 ноябридан бошлаб бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи, пенсиялар ва ижтимоий нафақалар, стипендиялар ўрта ҳисобда 1,2 баравар оширилсин.

2. 2006 йилнинг 1 ноябридан бошлаб Ўзбекистон Республикаси ҳудудида энг кам:

иш ҳақи – ойига 12420 сўм;

ёшга доир пенсиялар – ойига 24600 сўм;

ягона тариф сеткаси бўйича бошланғич (нулинчи) разряд – ойига 12420 сўм;

болаликдан ногиронларга бериладиган нафақа – ойига 24600 сўм;

зарур иш стажига эга бўлмаган кекса ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақа ойига 14900 сўм миқдорида белгилансин.

3. Белгилаб қўйилсинки, иш ҳақига қўшиладиган устама ва қўшимча ҳақларнинг барча турлари, шунингдек, пенсиялар, икки ёшгача бўлган болаларни тарбиялаётган оналарга, болали оилаларга бериладиган нафақалар ҳамда энг кам иш ҳақига нисбатан белгиланган компенсация ва бошқа тўловлар 2006 йилнинг 1 ноябридан бошлаб мазкур Фармонда белгиланган энг кам иш ҳақи миқдоридан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги вазирликлар, идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари, бюджетдан молияланадиган ташкилот ҳамда муассасалар билан биргаликда пенсиялар, нафақалар, стипендиялар, бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг мансаб маошлари миқдорини мазкур Фармондан келиб чиққан ҳолда ўз вақтида қайта ҳисоблаб чиқишни таъминласин.

5. Бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи, пенсиялар, нафақа ва стипендияларнинг оширилиши билан боғлиқ харажатлар республика Давлат бюджети ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси ҳисобидан амалга оширилсин.

6. Хўжалик ҳисобидаги корхона ва ташкилотлар 2006 йилнинг 1 ноябридан бошлаб мазкур Фармонда белгиланган энг кам иш ҳақига мувофиқ, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва меҳнат сарфини камайтириш, шунингдек, жорий йил бошидан хўжалик юритувчи субъектлар зиммасига тушадиган солиқ юки даражасини пасайтириш ҳисобига иш ҳақи миқдорини оширсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 9 июндаги ПФ-3761-сон Фармони (7-банди истисно қилинган ҳолда) 2006 йил 1 ноябрдан бошлаб ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

8. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бир ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда мазкур Фармонни амалга ошириш юзасидан қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И.КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2006 йил 12 октябрь

Фракция йиғилиши

Ҳомийлик фаолияти ва мақоми

Кўпинча бир маротаба хайрия тадбирини уюштирган кишини ҳам, ҳомийликни ўзининг асосий фаолиятига айлантирган саховатпеша инсонларни ҳам ҳомий деверамиз. Айнан уларнинг бир-биридан фарқи, ҳомийликнинг ҳуқуқий мақомини ўзида ифода этувчи "Ҳомийлик фаолияти тўғрисида"ги қонун лойиҳаси Олий Мажлис Қонунчилик палатасида бўлиб ўтган «Адолат» СДП фракцияси йиғилишида қизғин муҳокама қилинди. Фракция раҳбари Дилором Тошмуҳамедова бошқарган йиғилишда фракция аъзолари, «Адолат» СДП Ижроқўм аъзолари, жамоат фондлари вакиллари ва тадбиркорлар иштирок этди.

– Ўз даромадининг бир қисмини қалб амри билан ҳомийлик мақсадларига йўналтиришга тайёр олижаноб инсонларнинг беминнат интилишларини қўллаб-қувватлаш мамлакатимизда устувор мақсадлардан бири, деб белгиланганлиги бежиз эмас, – деди фракция раҳбари. – Зеро, ҳомийлик қилиш, бева-бечораларга ғамхўрлик кўрсатиш азалдан халқимизга хос хусусият. Одат тусини олган бу эзгу амалнинг қонуний асосини яратиш эса, биз, депутатлар зиммасидадир.

Йиғилишда қонун лойиҳаси ҳақида батафсил маълумот бериш мақсадида Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси аъзоси Иззатулла Толибов сўзга чиқди.

– Мазкур қонун лойиҳаси Президентимизнинг 2006 йил 23 январдаги "Ҳомийлар ва шифокорлар йили" дастури тўғрисида"ги қароридан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқилди. Унинг дастлабки талқини 5 боб 22 моддадан иборат, – деди маърузачи ўз нутқида. – Қонун лойиҳаси қабул қилингач, ҳомийлик фаолиятининг мустаҳкам кафолати яратилади, ижтимоий муҳитда назардан кенг эътироф этилиши таъминланади. Шунингдек, ёшлар онгида меҳр-мурувват, саховат каби эзгу фазилатларни юксалтириш мақсади ҳам меъёрий ҳужжатда ўз аксини топган.

Фракция йиғилишида «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасининг Халқаро электр алоқаси иттифоқининг Ваколатли конференцияси (Киото, 1994 йил) ва Ваколатли конференцияси (Миннеаполис, 1998 йил) томонидан тузатилган Уставига (Женева, 1992 йил) Ваколатли конференцияси (Марокаш, 2002 йил) томонидан қабул қилинган Тузатиш ҳужжатига қўшилиш тўғрисида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси Халқаро электр алоқаси иттифоқининг Ваколатли конференцияси (Киото, 1994 йил) ва Ваколатли конференцияси (Миннеаполис, 1998 йил) томонидан тузатилган Конвенциясига (Женева, 1992 йил) ва Ваколатли конференцияси (Марокаш, 2002 йил) томонидан қабул қилинган Тузатиш ҳужжатига қўшилиш тўғрисида»ги қонун лойиҳалари ҳам кўриб чиқилди.

Муҳокама қилинган қонун лойиҳалари фракция аъзолари томонидан биринчи ўқишда маъқулланди. Кўриб чиқилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Саодат ЖАББОРОВА,
«Адолат» мухбири
Н. ҲАЙДАРОВ олган сурат

Қарор ва ижро

Янги технология – янги имкониятлар

Сўнгги йилларда мамлакатимизда Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида ахборот технологияларини ривожлантириш, илғор халқаро тажрибаларни амалиётга кенг жорий этишга жиддий эътибор қаратиб келинмоқда. Хусусан, аҳолига сифатли кутубхона хизмати кўрсатиш тизимини такомиллаштириш ҳам бугунги кундаги асосий масалалардан биридир.

Президентимизнинг Республика аҳолисини ахборот-кутубхона билан таъминлашни ташкил этиш тўғрисидаги қарори мазкур соҳани ривожлантиришда яна бир муҳим қадам бўлди. Айни кунларда қарор ижросини таъминлаш борасида жойларда кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Фарғона вилоятида маданият ва спорт ишлари бошқармаси тасаррўфида 593 та кутубхона фаолият кўрсатиб келар эди. Мазкур қарорга мувофиқ, Фарғона шаҳридаги Аҳмад ал-Фарғоний номидаги универсал кутубхона вилоят ахборот-кутубхона марказига айлантирилди. Жойларда фаолият кўрсатаётган беш юздан ортиқ ана шундай зиё масканни вилоят ўрта махсус, касб-ҳунар таълими ҳудудий бошқармасига қарашли ахборот-ресурс марказлари мақомини олди. Шунингдек, вилоятдаги кутубхоналарнинг 14 таси олий ўқув юртлари, 47 таси эса вилоят халқ таълими бошқармаси ихтиёрига ўтказилди.

– Ахборот-ресурс марказларининг ташкил қилиниши китобхонларга хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашда алоҳида аҳамият касб этади, – дейди вилоят ахборот-кутубхона маркази директори Дилоромхон Шукурова. – Энди китобхонлар учун бу ердан ўзлари қидирган манбани замонавий технологиялар ёрдамида тез ва осон топиш имкони туғилди.

Вилоят ахборот-кутубхона маркази 300 мингга яқин китоб фондига эга. Уларнинг уч мингдан кўпроғини ноёб қўлёзмалар ташкил этади.

Айни пайтда мазкур қарор ижроси юзасидан ушбу муассасани замонавий компьютерлар ва бошқа илғор технологиялар билан таъминлаш кўзда тутилган. Ҳозир марказ ходимлари томонидан хизмат кўрсатишни янада юқори савияга кўтариш мақсадида мавжуд адабиётларнинг электрон каталоглари яратилмоқда. Улар ёрдамида ахборот-ресурслари бирлаштирилиб, электрон кутубхона тузилади.

Шунингдек, барча ахборот-ресурс марказлари "ZiyoNET" ахборот тармоғига уланади. Бу билан шаҳар ва туманлардаги ўқувчилар мамлакатимиз ва жаҳон кутубхоналарида сақланаётган ўзлари учун керакли адабиётлар билан танишиш имкониятига эга бўладилар.

Янги ташкил этилган ахборот-ресурс марказларининг моддий базасини мустаҳкамлаш, зарур технологиялар билан таъминлаш бўйича ҳам аниқ чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

ЎзА

Нуқтаи назар

Бугун Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Ўзбекистон «Адолат» СДП фракцияси ташаббуси билан «Хотин-қизлар ҳуқуқларига оид халқаро ҳуқуқ нормаларининг Ўзбекистон миллий қонунчилигида имплементация қилиниши» мавзуида республика илмий-амалий семинари бўлиб ўтади

Аёл ҳуқуқининг ҳимояси

партия дастури ва ишида устувор вазифа қилиб белгиланган

Хотин-қизлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш барча замонларда долзарб аҳамиятга молик масала ҳисобланган. Адолат, Эркинлик, Бирдамлик каби олий қадриятларни ҳаётга тадбиқ этишни биринчи галдаги вазифа, деб билган социал-демократик таълимотда фуқаролар, чунончи, хотин-қизлар ҳуқуқларининг поймол этилишига қарши кураш муҳим ўринга эга. Ўз навбатида, замонавий илм-фанда исботланганидек, инсоният тараққиётининг асосини ҳам қуйидаги учта бош тамойил ташкил этади: жамиятнинг барча аъзоларига тенг имкониятлар бериш; ҳар бир авлодни бу имкониятлар билан тўла таъминлаш; жамиятнинг ҳар бир аъзоси ижтимоий ҳаётда фаол иштирок этишига эришиш.

(Давоми 2-бетда)

Семинар

Юридик хизмат ходимлари

ҳуқуқий мақоми кафолатланган. Уларнинг билими ва принципиаллиги ўз фаолиятининг ҳимоясини таъминлайди

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтида "Тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда юридик хизматнинг роли" мавзусида илмий-амалий семинар бўлиб ўтди. Унда давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, хўжалик юритувчи субъектлар юридик хизмати ходимлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар, олий таълим муассасалари, суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари вакиллари иштирок этди.

Семинарда мустақиллик йилларида республикамизда юридик хизмат тўғрисидаги қонунчиликнинг ривожланиши, тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш усуллари, шунингдек, тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда юридик хизмат ролини ошириш муаммолари ҳақида атрофлича сўз юритилди.

(Давоми 3-бетда)

Котиб минбари

Дастурий ғоялар тарғиботи

фаолиятимизда, ҳамкорликдаги ҳаракат ва очиқ мулоқотларда катта самара бераётир

"Адолат" СДП вилоят Кенгаши партиянинг дастурий ғояларини амалга оширишда, унинг омма ўртасидаги мавқеини мустаҳкамлашда фуқаролар билан доимий алоқани йўлга қўйган.

Жойларда ўтказилаётган турли тадбирларда фуқароларимизнинг мурожаатларига жавобан уларга ҳаққоний, холис ахборотларни етказиш аллақачон анъана тусини олган. Қолаверса, маҳаллий ҳокимлик, бошқарув идоралари ва турли нодавлат нотижорат ташкилотлар билан ҳамкорликда аҳоли томонидан билдирилаётган танқидий фикр-мулоҳазаларни ўрганиш натижасида аниқланган муаммоларни ҳал этишнинг аниқ дастурлари ишлаб чиқилмоқда. Жумладан, Самарқанд шаҳридаги молия-иқтисодиёт, қишлоқ хўжалиги, тиббиёт коллежларидаги шароитларни яхшилаш, моддий ёрдамга муҳтож талабаларни қўллаб-қувватлаш учун ҳомийлар ёрдами уюштирилаётир.

Аҳоли ўртасида ташкил қилинаётган мулоқотларда "Адолат" СДПнинг дастурий ғоялари хусусида батафсил маълумот берилмоқда. Партиямиз ғояларини тарғиб қилишда маҳаллий Кенгашларга сайланган депутатларнинг саъй-ҳаракатини алоҳида таъкидлаш лозим. Хусусан, бу борада вилоят Кенгаши депутати А.Аҳмедов, шаҳар Кенгаши депутатлари О.Шоражабов, Х.Эргашев фаоллик кўрсатмоқда. Айниқса, халқ депутатлари вилоят Кенгаши депутатлигига сайланган А.Исоқов ташаббуси билан Самарқанд, Каттақўрғон шаҳарлари, Ургут, Булунғур, Пастдарғом туманларида ташкил қилинган семинарлар қатнашчиларда илиқ таассурот қолдирди.

Фаолларимиз аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этишда ҳам ташаббускорлик кўрсатишаётир. Айниқса, диний ақидапарастлик иллатларининг келиб чиқиш сабаблари ва уларга қурши курашиш йўллари бўйича чиқишлар барчада катта қизиқиш уйғотмоқда. Шу билан бирга туман ҳокимликларида маҳалла фаолларин иштирокида ўтган «Хотин-қизлар ва ёшларнинг жамиятдаги роли» мавзусидаги суҳбатлар ҳам аҳоли ўртасида партия мавқеини оширишга хизмат қилмоқда.

Яқинда Республика Марказий банки вилоят бош бошқармаси, касаба уюшмалари Кенгаши ҳамда партиямиз ҳамкорлигида Ҳомийлар ва шифокорлар йилига бағишлаб вилоят банклари ва Самарқанд банк коллежи ходимлари ўртасида спортнинг олти тури бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Ушбу мусобақа соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, қолаверса, иш самарадорлигини янада оширишда спортнинг муҳим аҳамият касб этишини намоён қилди. Унда вилоятдаги 13 та банк ва банк коллежининг 600 га яқин вакиллари, партиянинг 48 нафар аъзоси иштирок этди.

Шу йилнинг май, июнь ойларида бўлиб ўтган маҳалла оқсоқоллари сайловларида вакилларимиз фаол иштирок этишди. Партиямиз фаол аъзоларидан 92 нафари маҳалла йиғинлари раиси, 5 нафари маҳалла маслаҳатчилари этиб сайланди. Уларнинг бевосита ташаббуси билан вилоят, шаҳар, қишлоқларда ўнлаб янги маҳалла марказлари бунёд этилди, мингга яқин иш жойлари яратилди, мактаблар таъмирланди, кенг кўламли ободонлаштириш ишлари амалга оширилди.

Ҳомийлар ва шифокорлар йилида кам таъминланган оилаларни моддий-маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашда партиямиз аъзолари кўпчиликка ибрат бўлишаётир. Масалан, Самарқанд шаҳрида нотариус бўлиб ишлайдиган партия аъзоси Шавқи Нажмиев ўз даромади ҳисобидан 60-ўрта мактаб спорт зали қурилиши учун 250 минг, "Хўжа Абду Дарун" қабристони масжидини ободонлаштириш учун 100 минг сўм ажратди, 9-Меҳрибонлик уйига эса видеомагнитафон олиб берди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Энг муҳими, фаол аъзоларимиз партиянинг халқ билан алоқасини мустаҳкамлашга, сафимизни жамият тараққиёти учун курашга бел боғлаган янги аъзолар билан тўлдиришга хизмат қилишмоқда.

Жуманиёз АЛИБЕКОВ,
"Адолат" СДП
Самарқанд вилоят
Кенгаши биринчи котиби

Тадбиркор нима дейди?

Ўроқда йўқ, машоқда йўқ...

Мен муҳтарам Юртбошимизнинг мамлакатимизда тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги оқилона сиёсатидан руҳланиб, бундан икки йил муқаддам «Автосервис Ҳамкор» хусусий корхонасини ташкил этдим. Бу корхонанинг асосий фаолият йўналиши транспорт воситаларига техник хизмат кўрсатишдан иборат эди. Қолаверса, ўзим ҳам шу соҳа бўйича кўп йиллик тажрибага эга мутахассисман.

Хуллас, ўша йилнинг ўзида Андижон вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасига қарашли 9-автокорхона ҳудудидаги фойдаланилмай ётган, ташландиқ автобокс биносини 17.07.2004 йил имзоланган шартномага биноан (Давлат мулкини бошқариш Андижон вилоят бошқармаси таркибидаги мулкларни ижарага бериш ва нотурар жойларни ҳисобини юритиш бошқармасида 146-сон билан руйхатга олинган) кейинчалик хусусийлаштириш шарти билан 3 йилга ижарага олдим. Сўнг аҳолига ҳамда соғлиқни сақлаш бошқармасига тегишли транспорт воситаларини таъмирлаш ишларини бошлаб юбордим. Бундан ташқари, ижарага берувчи розилиги билан ушбу ташландиқ жойда 16 миллион 320 минг сўмлик қурилиш-таъмирлаш ишларини амалга оширдим. Ҳаттоки, ушбу қурилишларнинг лойиҳа сметa ҳужжати вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси томонидан ҳам тасдиқланди. Ўтган давр мобайнида кўримсиз жойни ободонлаштириб, вилоят ССБга қарашли 6 та автотранспорт воситасини бепул капитал таъмирлаб бердим...

Афсуски, қувончим узоққа чўзилмади. 2005 йилнинг ёзида фаолиятимга тўсқинликлар бошланди. Вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси раҳбарияти шартнома муддати тугамаган бўлса-да, «Ўзбошимчалик билан қурилиш қилиб олибсан, ижара ҳақини ўз вақтида тўламаяпсан», деган асоссиз важлар билан тазйиқ ўтказа бошлади. Бу ҳам етмагандай, мени жавобгар сифатида вилоят хўжалик судига беришди. 2005 йил 9 сентябрда судья И.Салиджонов раислигида бўлиб ўтган суд мажлисида даъвогар даъвоси рад этилди. Сўнг Олий хўжалик судига кассация шикояти билан чиқишди. Ушбу босқичда ҳам масала менинг фойдамга ҳал бўлди.

Йиқилган курашга тўймас экан. Ҳақиқатни тан олишни истамаган вилоят ССБ раҳбарияти мени яна жавобгар сифатида хўжалик судига беришди. 2006 йил 21 август куни вилоят хўжалик судининг судьяси М.Аҳмадалиева раислигида бўлиб ўтган суд мажлисида ҳам даъвогар томон келтирган важлар ўз тасдиғини топмади ва шартноманинг бекор қилинишига ҳеч қандай асос йўқлиги кўрсатилиб, ҳал қилув қарори чиқарилди.

Шундан кейин ҳақиқат қарор топгандир, дерсиз. Йўқ, бундай бўлмади. Вилоят ССБ раҳбарияти ҳозиргача тадбиркор сифатида эркин фаолият юритишимга йўл қўйишмаяпти. Ҳудудда ўзбошимчалик билан қурилишлар олиб борилган, ижара тўловларини ўз вақтида тўламаяпсан, дея хуноб қилишмоқда. Ваҳоланки, қўшимча қурилишларга айнан бошқарма розилиги олингани ва бу ҳужжатлар билан тасдиқлангани, ижара тўловларини ҳам кечиктирмасдан тўлаб келаётганим айни ҳақиқат. Қолаверса, мен давлат мулкини қонуний ижарага олиб, бу ерда янги иш ўринлари яратдим, ташландиқ жойни ўз маблағим ҳисобидан ободонлаштирдим. Наҳотки, ушбу масалада қонуний тўхтамга келинишига ҳамда суд қарорининг ижросига тегишли мутасаддилар томошабин бўлиб туришса?!

Ш.ҚИРҒИЗОВ,
Андижон шаҳридаги «Автосервис Ҳамкор» хусусий корхонаси раҳбари

Тадбир

Ҳуқуқ ва ҳамкорлик

Буюк файласуф Гёте: "Агар одамлар қонунларни кўпроқ ўрганса уларни бузишга вақти қолмасди", деган экан. Буни қарангки, бундан бир неча аср олдин айтилган фикр бугун ҳам қимматини йўқотгани йўқ. Бугунги кунда қонун устуворлигини таъминлаш ва ҳуқуқий маданиятни шакллантириш долзарб масалалардан бирига айланган. Хўш, халқимиз ҳуқуқий онгини, маданиятини шакллантиришда ҳуқуқ-тартибот органлари қандай рол ўйнамоқда? Улар ўз олдиларига қўйилган вазифаларни қай даража бажаришмоқда? Куни кеча Адлия вазирлигида бўлиб ўтган «Ҳуқуқий тарғибот ишларини такомиллаштиришда давлат органлари ҳамкорлигининг истиқболлари» мавзуидаги семинар-кенгашда ана шу саволлар атрофида сўз борди.

— Мамлакатимизда ҳуқуқий маданиятни оширишда, энг аввало, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимларининг савияси юқори бўлиши керак, — деди Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий маркази директори Акмал Саидов сўзга чиқиб. — Афсуски, бугун фуқаролар томонидан бизга йўлланаётган шикоят-аризаларнинг 80 фоизи орган ходимларининг хатти-ҳаракати устидан эканлиги ачинарли ҳол. Бу муаммони ҳал этишда, биринчидан, Адлия вазирлиги қошида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи жамоатчилик Кенгаши ташкил этиш керакка ўхшайди. Бунда жамоатчилик кенгаши аъзолари томонидан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини муҳокама этилади, уларга керакли маслаҳат ва йўналишлар бериб борди. Иккинчидан, бир пайтлар фаолият олиб борган Ўзбекистон юристлари уюшмасини қайтадан ташкил этиб, унда амалиётчи ва назариётчи ҳуқуқшунослар юзага келаётган муаммоларни атрофлича муҳокама этган ҳолда зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқса мақсадга мувофиқ бўларди.

Семинарда Олий суд, Давлат Солиқ қўмитаси, Олий Хўжалик суди ва Бош прокуратура вакиллари иштирок этиб, ҳуқуқий тарғибот самарадорлигини ошириш борасида ўзаро фикрлашилди, бундай тадбирларни мунтазам ўтказиб туришга келишиб олинди.

Ўз мухбиримиз

Республика Бош прокуратурасида

Идоралараро кенгаш йиғилиши

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ва Халқ таълими вазирлигининг Идоралараро кенгаши йиғилиши бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизда болалар спортини ривожлантиришга оид қонунлар ва ҳукумат қарорларининг ижросини ажратилаётган маблағларнинг мақсадли ишлатилиши нуқтаи назаридан ўрганиш натижалари муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўринбосари К.Исмоилов бошқарган йиғилишда мамлакатимизда болалар спортини ривожлантириш мақсадида ҳомийлардан 58 миллиард сўм ва 3,1 миллион АҚШ долларидан зиёд маблағ тушгани қайд этилди. Ушбу маблағ асосан спорт мусобақаларини ўтказиш, спорт анжомлари харид қилиш ва болалар спорти иншоотлари қурилишига сарфланган. Буларнинг барчаси давлатимиз раҳбари Ислом Каримов томонидан болалар спортини ривожлантиришга берилаётган эътибор самарасидир.

Сўнгги икки йил мобайнида 75 болалар спорти иншооти реконструкция қилиниб, 61 та янги иншоот қурилди. 182 мактабда қурилиши режалаштирилган спорт залларининг ҳам аксарияти фойдаланишга топширилди. Тежалган маблағлар ҳисобидан қўшимча равишда 5, ҳомийлар маблағи эвазидан эса 27 болалар спорти иншооти барпо этилди. 2003-2006 йилларда қурилган 373 болалар спорти иншооти салкам 4,3 миллиард сўмлик спорт анжомлари билан жиҳозланди.

Йиғилишда 2003 йилда қурилган спорт иншоотларининг 71 фоизи, 2004 йилда - 78, ўтган йили эса 83 фоизи қишлоқларда барпо этилгани таъкидланди. Чекка қишлоқлардаги болалар спорти муассасаларига ўтган йили жамғарма томонидан қарийб 136 миллион сўмлик спорт анжомлари ажратилди.

Нуфузли халқаро мусобақаларда иштирок этиб, совринли ўринларни қўлга киритаётган ўғил-қизларимиз сони тобора ошиб бормоқда.

Шу билан бирга, йиғилишда муҳокама қилинган масала бўйича жойларда муайян камчиликларга йўл қўйилаётгани ҳам қайд этилди. Жумладан, қурилаётган болалар спорти иншоотларининг ҳаммасида ҳам бажарилаётган иш ҳажми талаб даражасида назорат қилинмаяпти, болалар спорти муассасаларида спорт жиҳозларини ўрнатиш ва фойдаланиш самарадорлиги мунтазам мониторинг қилиб борилмаяпти.

Замонавий спорт иншоотларини барпо этиш ва спорт жиҳозларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш учун мураббийларнинг малакасини мунтазам юксалтириб боришни йўлга қўйиш зарурлиги уқтирилди. Йиғилишда йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш, фойдаланилмаётган имкониятларни ишга солиш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиланди.

Беҳзод НОРБОЕВ,
ЎзА мухбири

Шаҳрисабз туманидаги "Дон — халқ ризқи" очиқ акциядорлик жамияти жамоаси Қашқадарёдаги кўзга кўринган ишлаб чиқариш корхоналаридан бири ҳисобланади. Корхона жамоаси яқинда яна бир хайрли ишга қўл урди. Корхона қошида полиэтилендан ун қоплари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бу корхона томонидан ишлаб чиқарилаётган ун маҳсулотларига сифатли қоп етказиб бериш билан бирга маҳсулот ишлаб чиқариш қувватининг ошишига ҳам ҳисса қўшди, янги иш ўринлари яратилишига имконият яратди.

Суратда: корхона ходимлари маҳсулот ишлаб чиқариш жараёнида.

Шавкат СУЛТОН олган сурат

Аёл ҳуқуқининг ҳимояси

Аёл ҳуқуқининг ҳимояси

партия дастури ва ишида устувор вазифа қилиб белгиланган

Хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳуқуқлари учун курашни демократияни қарор топтириш учун олиб бориладиган курашнинг муҳим бир қисми, дейиш мумкин. Тарихга назар ташласак, хотин-қизларнинг эркаклар билан ижтимоий ҳаётда, сиёсатда тенг ҳуқуқлиги борасида илк бор расмий даражада буюк француз инқилоби даврида, яъни XVIII асрда сўз юритила бошланганига гувоҳ бўламиз. Бу Олимпия де Гурж томонидан 1789 йили эълон қилинган "Фуқаро — аёлнинг ҳуқуқлари Баёноти (Декларацияси)"да ўз аксини топган эди. Европада 1918 йилга келиб, 30 ёшдан ошган аёллар сайлаш ва сайланиш ҳуқуқларига эриша бошлади. 1921 йилда парламентнинг биринчи аёл депутати сайланди. Ҳозир ўзини демократиянинг раҳнамоси дея жар солаётган АҚШда эмас, Франция ёки Англияда эмас, балки узоқ Янги Зеландияда 1898 йили жаҳон тарихида биринчи бор хотин-қизларга сайлаш ҳуқуқи берилди. Финландия эса, аёлларга сайланиш ҳуқуқини берган жаҳондаги биринчи давлат бўлди (1906 йили).

Бугун жаҳон миқёсида гендер тенглиги масаласи долзарб бўлиб турибди. Бу борада муҳим келишувларга эришилаяпти, битимлар тузилаяпти. Масалан, 1949 йили БМТ доирасида одам савдосига қарши курашиш ҳақидаги Конвенция имзоланди. 1952 йили БМТнинг Хотин-қизларнинг сиёсий ҳуқуқлари ҳақидаги Конвенцияси қабул қилинди. 1957 йили БМТнинг Турмушга чиққан аёлнинг фуқаролиги ҳақидаги Конвенция тасдиқланди. 1975 йили Мехико шаҳрида хотин-қизлар аҳволи бўйича биринчи халқаро конференция бўлиб ўтди. 1976 йилдан 1985 йилга қадар БМТ томонидан "Хотин-қизлар Ўн йиллиги" эълон қилинди. 1980 йил Копенгагенда, 1985 йил Найробида, 1995 йил Пекинда Хотин-қизлар аҳволига бағишланган конференциялар, 2005 йили Нью-Йоркда "Пекин+10" анжумани иш олиб борди.

Бугунги кунда халқаро хотин-қизлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш тизими томонидан уларнинг камситилишга йўл қўймаслик, жамиятдаги мавқеини юксалтириш, ижтимоий фаоллигини кучайтириш борасидаги саъй-ҳаракатлар муайян услуб ва йўналиш касб этди. Жумладан, мамлакатимиз вакилалари ҳам иштирок этган Пекин конференциясида "паритет демократия" тушунчаси ишлаб чиқилди.

БМТнинг Иқтисодий ва Ижтимоий кенгаши тадқиқотларига кўра, ҳар қандай давлатнинг қарор қабул қилиш даражасида аёллар иштирокининг юқорилиги билан мамлакат аҳолиси турмуш даражасининг юксалиши орасида бевосита боғлиқлик мавжуд экан. Масалан, агар бирор давлат парламенти таркибида аёллар 20 фоиз кўпроқ бўлса, қонуншунослар болалар муҳофазаси ва манфаатлари тўғрисидаги қонун лойиҳалари ишлаб чиқишга киришар эканлар. Ушбу кўрсаткич 30 фоизга етганда эса, аёллар манфаатларига жавоб берадиган қонунлар ва давлат дастурлари юзага кела бошларкан. Бу — илмий исботланган факт.

Бошқа томондан қараганда, ҳукумат қарорларини қабул қилиш жараёнида иккала жинс вакилларининг тенг иштироки қуйидаги имкониятларга олиб келиши мумкин:

— кун тартибига янги ва яхши таклифларнинг тақдим этилишига;

— ғоялар рақобатининг кучайишига;

— бошқарув сифати ва самарасининг ошишига.

Хуллас, ҳозирги замон сиёсатида аёл кишининг қарор қабул қилишдаги иштирокини кучайтириш масаласи аксарият давлатларда устивор бўлиб турибди. Бир қанча давлатларда бу йўналишда квоталаш тамойилларидан фойдаланилаяпти. Айниқса, сиёсий партияларнинг ўз номзодларни кўрсатиш жараёнига шундай квоталарни тақдим этаётгани қувонарли ҳол. Чунончи, Норвегия социал-демократлар партияси 1983 йилдан буён 40 фоизлик гендерли квота жорий қилган. Дания социал-демократик партиясида ҳам аёллар хусусида 40 фоизли квота мавжуд. 1994 йили Швецияда социал-демократик партия номзодлари рўйхатида "ҳар иккинчи номзод — аёл киши бўлсин", деган қоидага амал жорий этилган. Германия социал-демократик партиясида — 40, Англиядаги лейбористлар партиясида — 40, Португалия социалистлар партиясида — 36 фоизли квоталар амал қилаяпти.

Ўзбекистонда 2003 йилги "Сайлов тўғрисида"ги қонуннинг 22-моддасида сайловда қатнашаётган номзодларнинг 30 фоизи аёл киши бўлиши зарурлиги квоталаб қўйилган. Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов таъкидлаганларидек, "Жамиятнинг аёлларга бўлган муносабатига қараб, унинг маънавий-маданий савияси ҳамда демократик ислоҳотлар йўлида қанчалик илгарилаб бораётгани ҳақида хулоса қилиш мумкин".

Бугун мамлакатимиз аҳолисининг 51, фоизини, ишчи кучининг 45 фоизини аёллар ташкил этади. Қишлоқ хўжалигида — 39, илм-фанда — 37, соғлиқни сақлашда — 73, халқ таълимида — 59 дан 70 фоизгача хотин-қизлар меҳнат қилишмоқда. Уларнинг 84 фоизи ўрта ва олий маълумотга эга. Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатасида 18 нафар, Сенатда — 15 нафар аёл фаолият олиб бораётир.

Ўзбекистон "Адолат" социал-демократик партияси ўз фаолиятида мазкур масалага алоҳида эътибор бериб келмоқда. Ҳозир партия аъзоларининг 32 фоизини аёллар ташкил этади. Тошкент шаҳрининг 5 тумани партия кенгаши биринчи котиблари аёллар. Республика бўйича бу кўрсаткич 53 нафарга етган. Улардан 16 нафари биринчи котиблар. Вилоят, шаҳар, туман халқ депутатлари кенгашларида 4 нафар аёл партиядан депутат. Улар Олий Мажлис Қонунчилик палатасида 10 нафарни, фракцияда 3 нафарни ташкил этган.

Ўзбекистон социал-демократлари ўз ғоялари ва дастурлари асосида, барча аёлларни фаолликка, ислоҳотларда жонбозлик кўрсатишга даъват этиб келаяпти.

Барча даражадаги ҳокимият органларига аёллар учун 30 фоизлик квота жорий этилишини, "Аёллар ва эркакларнинг тенг ҳуқуқлиги ва тенг имкониятлари тўғрисида"ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилишини таклиф қиламиз. Шунингдек, жойларда хотин-қизларга ҳуқуқий хизмат кўрсатувчи ҳуқуқий маслаҳат масканлари ташкил этилишини жоиз. Хотин-қизларни иш билан таъминлаш масаласини самарали ҳал этиш учун, хусусан, қишлоқ жойларда аёлларни хизмат кўрсатиш соҳаси ва кичик бизнесга жалб этиш учун хотин-қизлар қўмиталари ҳамда маҳалла кенгашларининг ваколатларини ошириш керак. Шунингдек, маънавий-маърифий, диний, ахлоқий мавзуларда ўтказилаётган тадбирларни янада жонлантириб, аёлларнинг ҳуқуқий ва сиёсий онгини юксалтиришга қаратилган ўқув ишлари савиясини кучайтириш ҳам шу куннинг долзарб масалаларидандир.

Ўз навбатида, партиямизнинг Қонунчилик палатасидаги фракцияси иш режасида аёллар манфаатларини ҳимоя қилишга оид ташаббуслар, режалари билан бирга, алоҳида қонун лойиҳалари тайёрланаётганини ҳам таъкидлаб ўтиш жоиз. "Аёллар репродуктив ҳуқуқлари тўғрисида"ги қонун лойиҳаси, Меҳнат кодексининг гендер экспертизасини ташкил этиш, амалдаги ҳужжатларга аёллар ҳуқуқларига оид ўзгартиришлар киритиш, Ўзбекистон Республикаси ратификация қилган аёллар ва болаларга оид халқаро конвенциялар нормаларини миллий қонунчиликка имплементация қилиш, болалар ҳуқуқларига оид қонунни ишлаб чиқариш, бола ҳуқуқлари бўйича омбудсман институтини таъсис этиш, ювенал суд тизимини жорий этиш ана шулар сирасидандир.

Дарҳақиқат, Президентимиз таъкидлаб айтганларидек, "Аёлларнинг жамиятимиздаги мавқеини ва ўрнини кўтариш давлатимизнинг устивор ва асосий вазифаларидан биридир. Бу вазифанинг бажарилиши, яратилган имкониятлардан ўринли фойдалана олиши аёлларнинг ўзларига, улар маънавиятининг юксаклиги, сиёсий онгининг етуклиги, ҳуқуқий маданиятининг шаклланганлиги, ўзининг жамият ва оиладаги масъуллигини англаб етишига боғлиқдир".

Ўзбекистон "Адолат" СДП
Марказий Кенгаши матбуот хизмати

Фаолларимиз

Жонкуяр сафдош

Ўрал ака узоқ йиллик қадрдонини йўқлаб, Узунга отланди. Анча йўл босиб, кечга яқин дўстининг уйига кириб борди. Дийдорлашмаганларига кўп вақт бўлган эмасми, дилдан суҳбатлашишди. Кейин эса меҳмон келганини эшитиб қариндош-уруғлар, ошна-оғайнилар жам бўлишди. Хуллас, самимий, дилтортар гурунглар оқшомни пишитди. Бир пайт кимдир даврга урғу бериб, Урал акага юзланди:

— Биродар, сиз Деновдаги Тиббиёт коллежининг директоримисиз? Бизнинг қиз сизнинг коллежингизда билим олди. Ҳозир қишлоқда ҳамшира бўлиб ишлаяпти. Қўли енгил. Ҳамма уни ҳурматлаб, "дўхтир" деб айтайди. Раҳмат сизларга!

...1986 йили Тошкент Тиббиёт олийгоҳини тугаллаган Ўрал Ҳамраев дастлабки иш фаолиятини Термиз шаҳридаги тиббиёт билим юртида ўқитувчиликдан бошлади. Бир неча йил ушбу даргоҳда ёшларга таълим берди. Жонкуярлиги, ўз устида тинмай изланиши туфайли жамоада обрў-эътибор қозонди. Кейинчалик унинг номзодини Деновдаги тиббиёт коллежи раҳбарлигига тавсия этишди.

Мана, бир неча йилдирки, Ў.Ҳамраев таълим масканида самарали фаолият юритиб келаётир. 1550 нафар ўғил-қиз таҳсил олаётган коллежда кўплаб ютуқлар қўлга киритилаётир.

Дарвоқе, Ў.Ҳамраев «Адолат» СДП Денов туман Кенгаши биринчи котиби сифатида ҳам жонбозлик билан иш олиб бораётир.

— Партиямизнинг дастурий ғояларини аҳоли ўртасида тарғиб қилишга алоҳида эътибор қаратяпмиз, —

дейди Ўрал Ҳамраев. — Шу мақсадда турли тадбирлар ўтказаяпмиз. Бунинг самараси ўлароқ, партия хайрихоҳлари ошиб бормоқда. Масалан, қисқа вақт ичида 300 киши партия аъзолигига қабул қилинди.

Т.МАҲМАДАЛИЕВ,
"Адолат" мухбири

Фаолият

Тарозининг икки палласи

Солиқ — иқтисодиёт таянчи. Шундай экан, солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларнинг давлат хазинасига ўз вақтида келиб тушишини таъминлаш соҳа ходимлари зиммасига катта масъулият юклайди.

Туман давлат солиқ инспекцияси ходимлари томонидан амалдаги қонунлар ва ҳукумат қарорлари ижросини таъминлаш бўйича бир қатор ишлар амалга ошириб келинмоқда. Биринчи навбатда, тадбиркорлар ўртасида доимий равишда тарғибот-ташвиқот олиб борилаяпти. Маслаҳат марказлари, рўйхатдан ўтказиш бўлимларининг зарур ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар билан тўла таъминлангани ҳам яхши самара бермоқда. Лекин шунга қарамай, нафси ўпқон "тадбиркорлар" томонидан турли ноқонуний хатти-ҳаракатлар ҳам содир этилаётгани ачинарлидир.

Жорий йилнинг тўққиз ойи мобайнида қисқа муддатли текширувларни ташкил этиш бўлими томонидан ўтказилган текширишлар натижаси шуни кўрсатадики, 216 ҳолатда савдо ва хизмат кўрсатиш қоидалари, 89 ҳолатда солиқ қонунчилиги бузилишлари, 70 ҳолатда эса назорат касса машинасидан фойдаланилмагани аниқланди. 15 миллион 394 минг сўмлик нақд савдо пуллари қоидабузарлар томонидан банк муассасаларига топширилмасдан бошқа мақсадларга сарфлаб юборилгани маълум бўлди. Оқибатда қонунга чап бераман, деб ўйлаган учарлардан 122 нафари маъмурий жавобгарликка тортилиб, уларга нисбатан 83094,4 минг сўм молиявий жарима қўлланилди.

Хусусий тадбиркор М. Атаходжаевга қарашли савдо дўкони кўздан кечирилганида, НКМ хотирасига ўзгартириш киритилиб, 159 минг 200 сўм нақд пул унинг хотирасидан ўчирилгани ҳамда ҳеч қандай ҳужжатлари бўлмаган 607 минг 300 сўмлик авто эҳтиёт қисмлар борлиги ошкор бўлди.

Аксарият ҳолларда савдо дўконларида харидимиз учун касса чекини талаб қилишга хоҳиш билдирмаймиз. Бу эса айрим уддабурон кимсаларга қўл келиши хаёлимизга ҳам келмайди. "Паркент" бозори ҳудудида жойлашган 15- дўкон сотувчиси Г.Эшматова ҳам анча муддат харидорларга НКМ чекини бермасдан, тегишли ҳужжатларсиз фаолият кўрсатиб келганлиги боис, хорижда ишлаб чиқарилган 1 миллион 326 минг 200 сўмлик кийим-кечаклар олиб қўйилди.

Кейинги пайтларда яширин цехлар фаолияти, уларда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар сифатсизлигидан истеъмолчилар куйиб қолаётгани айни ҳақиқат. Туманимизда ҳам бундайлардан 6 таси фош этилиб, улар фаолиятига чек қўйилди. Мулоҳаза қилиб кўрсак, бундай шахсларнинг хуфёна иш юритишларига аслида маҳалла-кўй, қўни-қўшнилар шароит яратиб бермаётирмикан?!

Ҳар қандай кўринишдаги ноқонуний хатти-ҳаракатлар йўлига тўсиқ қўйилиши тайин. Шу боис, энг тўғри ва мақбул йўл қонуний фаолият юритишдир. Бу билан тадбиркорларимиз тарозининг иккала палласини тўлдириб, ҳам ўз даромадларини кўпайтирган, ҳам давлат хазинасини бойитишга ҳиссаларини қўшган бўладилар.

Ш. ШОМАНСУРОВ,
Тошкент шаҳар
Ҳамза туман ДСИ бўлим бошлиғи

Ажабо!

Ҳужжат эмас, инсон тақдири муҳим

Олий суд мутасаддилари эътиборига!

... Бундан анча олдин, аниқроғи, газетамизнинг 2006 йил 2 июнь сонида "Ёлғон гувоҳлик нохолисликка асос бўлди" сарлавҳали танқидий мақола эълон қилинган ҳамда тегишли органга ўрганиш учун жўнатилган эди. Буни қарангки, орадан кўп эмас, оз эмас, роппа-роса 3 ой ўтгандан кейин мутасаддилардан қуйидаги жавобни олдик. Унда жумладан шундай дейилади(хат таҳрирсиз, ўзгаришсиз берилмоқда):

"Адолат" ижтимоий-сиёсий газетасининг 2006 йил 2 июндаги 22(570) сон билан чоп этилган "Ёлғон гувоҳлик" сарлавҳали танқидий мақоласи жиноят иш материаллари билан биргаликда жиноят ишлари бўйича Сурхондарё вилоят суди томонидан ўрганилиб чиқилди.

Мазкур мақолада келтирилган фактлар юзасидан ўтказилган текширув натижаларига кўра, Муратова Чиннихолни жиноят иши бўйича Сариосиё туман суди томонидан гувоҳ сифатида сўралган Умаров Икромни суд терговида ёлғон гувоҳлик бергани холати бўйича қонуний тўхтамга келиш учун, судда тўпланган ҳужжатлар 2005 йил 11 ноябр куни №1-155 сонли чиқим хати билан Денов туман прокуратурасига юборилган.

Денов туман прокуратураси томонидан берилган 2006 йил 24 август кунидаги №24/1р — 12-06 сонли алоқа хатида Сариосиё туман суди томонидан И.Умаровга тегишли юборилган ҳужжатлар қабул қилиб олинганлиги ва 2005 йил 17 ноябрь куни ушбу ҳужжатлар жиноят ишлари бўйича Сариосиё туман судига қайтариб юборилганлиги маълум қилинган бўлсада, жиноят ишлари бўйича Сариосиё туман суди томонидан 2006 йил 28 август кунидаги №610-сонли алоқа хатида Денов туман прокуратураси томонидан юборилган ҳужжатлар туман судига келиб тушмаганлиги маълум қилинган.

И.ШАЙМАНОВ,
жиноят ишлари бўйича Сурхондарё вилоят суди раиси вазифасини бажарувчи".

Таҳририятдан: Очиғи, хатни ўқиб бирмунча ажабландик. И.Шайманов жаноблари назаримизда ёрдамчиларига ишониб хатни ўқимасдан имзо чеккан-ов. Бўлмаса вилоят миқёсидаги қонун посбони таҳририятга жўнатиш учун ғализ ва атиги 3 та жумладан иборат хатга имзо чекмасди.

Хуллас, жавоб хатини 4-5 марта ўқиб чиқиб, са-ал тушунгандек бўлдик! Адашмасак, жиноят ишлари бўйича Сариосиё туман суди тўпланган ҳужжатларни ўрганиш учун 2005 йил 11 ноябрь куни Денов туман прокуратурасига, туман прокуратураси эса ўрганиб, ҳужжатларни 2005 йил 17 ноябрда туман судига жўнатган. Бироқ, ҳужжатлар судга келиб тушмаган. Бу гапни оддий фуқаро айтса, ҳа почтадагилар адашишгандир-да, келиб қолар, деб ўзимизни овутардик.. Бироқ катта бир туманнинг қонун ижросини таъминлашга масъул бўлган органи — прокуратура томонидан жўнатилган хат манзилга, у ҳам бўлса судга етиб бормаслигининг ўзи мантиқсиз-ов.

Энг қизиғи, туман прокуратураси томонидан жўнатилган ҳужжат (бор бўлса агар) билан ваколатли органлар орадан салкам бир йил ўтгандан кейин, яъни газетада мақола чоп этилганидан сўнг қизиқяпти. Агарда мақола ёзилмаганида фуқаро тақдирини ҳал этадиган ҳужжат ҳеч кимни қизиқтирмас эканда! Қолаверса, фуқароларнинг қонуний манфаатини ҳимоя қилиш вилоятдаги қонун посбонларининг вазифаси эмасми? Бинобарин, юқорида айтилганидек, мақола ёзилишидан мақсад умуман бошқа: ҳужжат тақдирини ҳал этиш эмас, инсон шаъни, ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилиш эди.

Ажабо?!.

Соғлиқни Сақлаш вазирлиги эътиборига!

Танқид — келажак меваси. Чунки газетада чоп этилган танқидий мақоладан сўнг мавжуд камчилик ва нуқсонлар бартараф этилади, келгусида бундай нохуш ҳолатлар такрорланмаслиги учун зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқилади. Албатта, бунинг учун танқид қилинган ташкилот ёки корхона мутасаддилари аввало танқидни тўғри тушуниб, тўғри қабул қилишлари лозим. Зеро, йўл қўйилган камчиликни тан олиш ҳам жасорат. Лекин...

Газетамизнинг шу йил 21 апрель сонида "Бир беморга уч ташхис" сарлавҳали танқидий мақола эълон қилинган эди. Унда ногирон Р. Норовнинг Республика шошилинч тиббий ёрдам маркази Самарқанд филиали шифокорларининг ҳар хил ташхислари оқибатида ҳаётдан бевақт кўз юмганлиги баён этилганди.

Буни қарангки, мақола Республика Соғлиқни сақлаш вазирлигига ўрганиш учун жўнатилганидан сўнг орадан роппа-роса тўрт ой ўтиб, яъни 2006 йил 28 августда жавоб хати олинди. Тааж-жуб, мамлакатимизда нуфузли мавқе ва салоҳиятга эга вазирлик ходимлари, наҳотки, мурожаат ва хатларга бир ой муддат ичида жавоб бериш шартлиги қонунда аниқ-тиниқ белгилаб қўйилганидан бехабар бўлишса...

Боз устига, жавоб хатида мақолада келтирилган факт ва далиллар яна бир бор қайтарилган, холос. Яъни, бемор Р. Норов қайси куни, соат нечада касалхонага келгани, қайси врач, қайси бўлим мудири даволагани хусусида ахборот берилган. "Аниқланишича, — дейилади вазирликнинг жавоб хатида, — 43 ёшли Р. Норов 22 ёшидан руҳий касаллар шифохонасида "Шизофрения" диагнози билан диспансер назоратида турган ва мунтазам даволаниб келган. Қариндошларининг айтишига кўра, шифохонага келишдан 2 кун олдин бемор уйда 3 килограммга яқин кўмир истеъмол қилган." Фан-техника ривожланган ҳозирги даврда «қариндошларининг айтишига кўра, бемор уйда 3 килограммга яқин кўмир истеъмол қилган», деган гап ҳам аянчли, ҳам кулгили эмасми. Қолаверса, уч килограмм заҳарли модда истеъмол қилган киши бир неча кун яшаши мумкинми? Вазирликнинг ДПЁББ бошлиғи, жаноб Ш. Ҳошимов имзо чеккан жавоб хатида беморнинг 2005 йил 5 январь куни вафот этгани билдирилган. Аслида эса Р. Норов бундан роппа-роса бир йил кейин — 2006 йил 5 январь куни вафот этган. Хўш, буни қандай баҳолаш мумкин: инсон тақдирига бефарқлик, эътиборсизлик, боқибегамликми ёки таҳририятга ҳурматсизлик?!...

Минг афсуски, газетамизнинг 2006 йил 14 июлда чоп этилган Сирдарё вилоят туғруқхонаси навбатчи врачларининг масъулиятсизлиги туфайли бемор ҳаётдан бевақт кўз юмгани хусусидаги "Лоқайдлик ортидаги айрилиқ" сарлавҳали танқидий мақолага йўлланган жавобда ҳам юқоридаги каби ҳолатларни кузатиш мумкин. Бу ерда ҳам деярли барча фактлар гўёки мақоладан олингандек. Ваҳоланки, вазирлик томонидан юборилган маълумотлар мақола эълон қилинмасдан бурун йиғилган эди. Шундан сўнггина ҳужжатлар, далиллар асосида мақола ёзилди, чоп этилди.

Таъкидланганидек, жавоб хатида Сирдарё вилоят Соғлиқни сақлаш бошқармаси бошлиғининг 2006 йил 24 февралдаги 54-сонли буйруғига кўра бир нечта айбдор шахсларга нисбатан интизомий чоралар белгиланиб, шунингдек, вилоят шифохонаси туғруқ бўлими навбатчи жавобгар акушер-гинекологи Р.Бегимкулова вилоят шифохонасининг тез тиббий ёрдам машинаси бўла туриб, беморни қишнинг совуқ кунида шифокор назоратисиз қайтариб юборганлиги учун ишлаб турган вазифасидан четлаштирилди, дейилади. Ажабланарлиси, бошқарма бошлиғи томонидан бемор ўлимида айбдор деб топилган Роза Бегимкулова ўша буйруқда ҳам, вазирлик таҳририятга жўнатган жавоб хатида ҳам бошқарма бошлиғининг оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ишлари бўйича ўринбосари экани кўрсатилмаган. Бир томондан олиб қараганда бу сирда ҳам жон бор. Она ва бола ўлимида айбдор саналган врач вилоят ССБда масъул лавозимда ишлаши ҳеч бир мантиққа тўғри келмайди-да! Шунга айтсалар керак-да, касални яширсанг иситмаси ошкор қилади, деб.

Бахтиёр ТОШНАЗАРОВ,
«Адолат" мухбири

ВАТАНГА МУҲАББАТ – МАЪРИФИЙ ИНСОННИНГ ДАСТЛАБКИ ХУСУСИЯТИ. *Напалеон*

Пахта-2006

Мардона меҳнат самараси

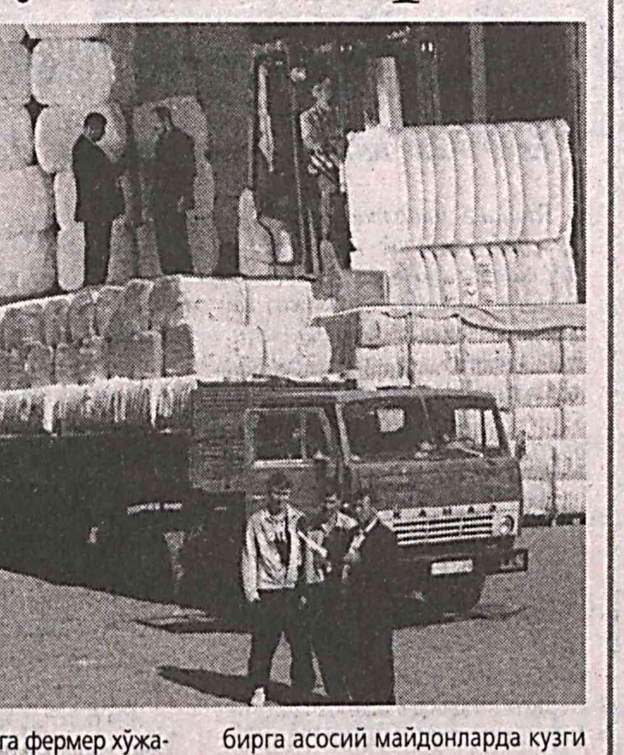

Самарқанд вилояти пахтакорлари давлат қабул масканларига 248 минг тонна сифатли хомашё етказиб, шартномавий режани ортиғи билан бажаришди.

Вилоятда бу йили мавсум пахтачилик учун ҳар қачонгидан қулай келди. Йиғим-теримга барвақт киришилиб, режа қисқа вақтда уддаланди. Пахтанинг 90 фоизи юқори навларга сотилди. Рентабеллик эса деярли икки баробар ўсиб, 22,4 фоизни ташкил этди. Шу туфайли соҳадан 88,1 миллиард сўм даромад олиш кутилмоқда.

Меҳнат зафарига фермер хўжаликлари катта улуш қўшди. Вилоятдаги юзлаб фермер хўжаликлари бу йил ҳар қачонгидан юксак натижаларга эришди. Шунинг учун уларнинг даромадлари асосий қисми – 83 миллиард сўмини фермерлар улуши ташкил этаяпти. Нарпай, Пахтачи, Жомбой, Пастдарғом туманларида фермерлик ҳаракати кенг йўлга қўйилгани пахтачиликни жадал ривожлантириш имконини бермоқда.

Бугун самарқандлик пахтакорлар қолган ҳосилни йиғиштириш билан бирга асосий майдонларда кузги ғалла экишни сифатли амалга оширмоқдалар. Мақсад деҳқончиликни янада ривожлантириш, мамлакатимизнинг пахта, ғаллага бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш орқали юқори манфаатдорликка эришиш.

Суратларда: 1. Вилоят хирмонига муносиб улуш қўшган Пастдарғом туманидаги «Гулсара» фермер хўжалиги теримчилари. 2. Жума пахта тозалаш заводида қайноқ иш лавҳалари.

Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ,
"Адолат" мухбири

Қарор ва ижро

Тадбиркор манфаати

Президентимиз Ислом Каримов Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасида хусусий тармоқнинг жадал ривожланиши, унинг мамлакат иқтисодиётидаги улуши кўпайишини таъминлашга қаратилган вазифаларни белгилаб берар экан, энг аввало, хўжалик субъектларига нисбатан қўлланиладиган жазо чоралари тизимини тўлиқ қайта кўриб чиқиш, дунёнинг ривожланган мамлакатларида бўлгани каби текширишлар натижалари бўйича молиявий ва маъмурий жазоларни фақат суд томонидан тайинлаш лозимлигини алоҳида таъкидлаб ўтган эди. Бинобарин, Президентимизнинг 2005 йил 14 июндаги "Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони ушбу мақсадларнинг узвий давоми, хўжалик юритувчи субъектларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган ҳуқуқий ҳужжатдир.

Мазкур Фармон назорат органларининг тадбиркорлик субъектлари фаолиятига аралашувини камайтириш, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, тадбиркорлик фаолияти асоссиз чекланишига йўл қўймаслик мақсадида қабул қилинганлиги билан ҳам муҳим аҳамиятга эга. Зеро, Фармон қабул қилингунга қадар тадбиркорлик субъектлари турли назорат органлари томонидан ноқонуний жавобгарликка тортилган ҳолатларда ўзларининг ҳақ эканлигини исботлаш учун идорама-идора сарсон-саргардон бўлардилар.

Айни пайтда тадбиркорлик субъектларига нисбатан ҳуқуқий таъсир чоралари суд орқали қўлланиши ноқонуний ҳамда сифатсиз текширишлар сонининг сезиларли даражада камайишига олиб келди. Демак, тадбиркорнинг ўз ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш имконияти кенгаймоқда.

Шу ўринда мисолларга мурожаат этсак. Бекобод шаҳар "Азизбек парвоз" хусусий корхонасига нисбатан назорат органи молиявий санкция қўллашни сўраб хўжалик судига мурожаат қилганди. Бироқ суд мажлисида холис гувоҳ сифатида жалб қилинган фуқаро текширувда умуман қатнашмагани маълум бўлди. Натижада суднинг ҳал қилув қарори билан даъво талаби рад этилди. Қибрай туманида фаолият юритувчи хусусий тадбиркор Х.Мўминова ва оҳангаронлик тадбиркор Л.Хўжаназаровалар фаолияти юзасидан ўтказилган қисқа муддатли текширувларга гувоҳ сифатида вояга етмаган фуқаролар жалб этилгани, текширишга умуман алоқадор бўлмаган шахсга нисбатан чора қўллаш талаби қўйилгани учун молиявий жарималар қўллаш тўғрисидаги талаблар суд томонидан рад этилди.

М.НИЁЗОВ,
Тошкент вилоят хўжалик суди судьяси

ХОРИЖ ХАБАРЛАРИ

Пан Ги Мун – бош котиб

БМТ Бош котиби Кофи Аннаннинг ваколат муддати якунига етиши туфайли ташкилотнинг янги раҳбарини аниқлаш мақсадида сайлов ўтказилди. 13 октябрь куни бўлиб ўтган БМТ Бош Ассамблеясининг мажлисида бошқа номзодларга ҳеч қандай имконият қолдирмаган Корея Республикаси ташқи ишлар вазири Пан Ги Мунни янги бош котиб сифатида расмий тасдиқланиши кўзда тутилаётир.

Таъкидлаш ўринли, шу ҳафта аввалида БМТ Хавфсизлик Кенгашида (ХК) номзодларга расмий овоз бериш жараёни бўлиб ўтиши лозим эди. Бироқ бунга ҳожат қолмади. Сабаби ХКга аъзо беш доимий ва ўнта нодоимий давлат вакиллари иштирокида ўтган уч босқичли норасмий овоз бериш жараёнлари Пан Ги Муннинг 15 номзод орасида яққол фаворит эканини кўрсатди. Энди ташкилот низомига мувофиқ, ХК томонидан тасдиқланган номзод Бош Ассамблеяда ўз-ўзидан тасдиқланиши керак.

Келаси йил январидан бош котибликка киришадиган Пан Ги Мун БМТга тўрт йил раҳбарлик қилади. Шу пайтгача Бош Ассамблея томонидан Кофи Аннан (Гана), Бутрос-Бутрос Ғолий (Миср), Хавьер Перес де Куэльяр (Перу) ва Курт Вальдхаймлар (Австрия) ҳам овоз бериш жараёнларисиз бош котибликка тасдиқланган.

«Қора олтин» арзонлашяпти

Бу йил нефть маҳсулотлари нархи кутилмаган даражада ошиб, кўпчиликни ташвишга солиб келди. Ҳозирга келиб "қора олтин" истеъмолчилари орасида етакчи давлатлардан бири бўлмиш АҚШда бензин арзонлашмоқда. Сўнгги икки ҳафта ичида унинг нархи ўн беш центга пасайди. Айни пайтда мамлакатда бир галлон (3,78 литр) энг арзон автомобиль ёнилғисининг ўртача баҳоси 2,28 долларни ташкил этаётир. Мутахассисларнинг фикрича, бензиннинг арзонлашуви бевосита углеводород хомашёси нархининг тушиши билан боғлиқ. Кейинги пайтларда АҚШ мунтазам равишда нефть ва нефть маҳсулотларининг захирасини кўпайтириб бормоқда. Мутахассислар айни пайтда мамлакатнинг "қора олтин" захираси ўтган йилнинг ҳозирги вақтига нисбатан 6,7 фоиз юқори ва сўнгги беш йиллик ўртача кўрсаткичдан анчагина кўп эканини таъкидлашмоқда.

"Қора олтин" нархининг арзонлашуви Атлантика океанида тўфонлар мавсуми нисбатан сокин ўтаётгани билан ҳам боғлиқ. АҚШнинг Мексика қўлтиғида жойлашган нефть кони қулай об-ҳаво шароити туфайли тўла қувват билан ишлаб турибди. Унинг ҳиссасига мамлакатда қазиб олинадиган углеводород хомашёсининг 25 фоизи тўғри келади.

А.НАЗАРОВ

Ҳам рағбат, ҳам даромад

Давлат тижорат халқ банки Янги Нишон бўлими ходимлари Китоб маиший хизмат касб-ҳунар коллежи жамоаси пахта тераётган далага ташриф буюришди. Вилоятнинг улкан "оқ олтин" хирмонига ҳисса қўшаётган китоблик ҳашарчиларга терим пули тарқатилди.

Коллеж директори Жамил Жалоловнинг таъкидлашича, ҳашарчилар кучи билан кунлик терим суръати ошмоқда. Бунда иш ҳақининг ўз вақтида берилаётгани муҳим омил бўлаяпти. Банк ходимлари саъй-ҳаракати билан терим ҳақи ҳар беш кунда даланинг ўзида тарқатилмоқда. Бу эса заҳматли меҳнат эвазига етиштирилган ҳосилни тезроқ саранжомлаб олиш имконини бераётир.

– Президентимизнинг "2006 йил ҳосили пахта хомашёсини ўз вақтида йиғиб-териб олишга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори асосида иш юритаётган ходимларимиз шу кунгача 116 миллион сўмдан ортиқ терим пули тарқатдилар, – дейди банк бошқарувчиси Ҳасан Норменгов. – Мақсадимиз мижозларга намунали хизмат кўрсатиб, уларнинг ишончиини қозониш.

Шавкат СУЛТОНОВ,
"Адолат" мухбири

Мавсумга тайёргарлик

Куз ва қиш кунларида атиги бир соат иссиқлик манбаида узилиш кузатилса, бу талай қийинчилик ва муаммоларни келтириб чиқариши турган гап. Хўш, аҳоли хонадонлари, корхона ва ташкилотларнинг иссиқлик қуввати билан таъминлайдиган корхоналар мавсумга шайми? Ана шу саволга жавоб топиш мақсадида Самарқанд вилоят "Иссиқлик манбаи" очиқ акциядорлик жамиятида бўлдик.

– Президентимизнинг 2006 йил 20 апрелдаги "Республика иқтисодиёт тармоқларини 2006-2007 йил куз-қиш мавсумида барқарор ишлашини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш борасида бир қатор ишларни амалга оширмоқдамиз, – деди жамият раҳбари Ф.Зайниддинов биз билан суҳбатда. – Барча корхоналар кузги-қишки мавсумда узлуксиз ишлаши учун вилоят маҳаллий бюджетидан қайтариш шарти билан ташкилотимизга 100 миллион сўм маблағ ажратилгани иш самарадорлиги ва сифатини оширишга хизмат қилди. Айни пайтда корхонамиз ходимларининг қўли-қўлига тегмаяпти. Шаҳардаги мавжуд 833 та кўп қаватли бинони деярли барчасида иссиқлик узатиб берувчи мосламалар соз ҳолга келтирилди, 1 та қозонхона, 2,35 километр иссиқлик тармоғи, 1 та иссиқлик қозони мукаммал, 3 та қозонхона, 2 та иссиқлик тарқатувчи қозон, 3 километр иссиқлик етказиб берувчи тармоқлар эса жорий таъмирланди. Коммуникация ва технологик асбоб-ускуналар учун мавсумга 18 минг тонна суюқ ёқилғи (мазут) ва 1,5 минг тонна техник туз жамғарилди.

Қисқаси, айни пайтда кузги-қишки мавсумга тайёргарлик ишлари қизғин паллага кирган. Ишчи-ходимларимиз иш жараёнини асло сусайтиргани йўқ.

Олим ҲАКИМОВ,
"Адолат" мухбири

Қилмиш-қидирмиш

Оқ оғунинг қора доғи

Гиёҳвандлик – иллат. Унинг домига бир марта илинган киши осонликча қутула олмайди. Самарқандлик Комил Саидов ҳам гиёҳвандлик аталмиш аждаҳо чангалига тушиб қолди.

Ўшанда 2004 йилнинг баҳори эди. Сўраб-суриштириб баргларидан марихуана тайёрланадиган каннабис ўсимлигининг уруғини топиб келди ва томорқасидаги панароқ жойга экди. Яхши парваришланган ўсимлик тезда пишиб етилди. Комил унинг баргларини поясидан ажратиб олдида, молхонага яшириб қўйди. Кейин эса Россияга жўнаб кетди. Бир йилдан сўнг катта қизини турмушга бериш учун Самарқандга қайтиб келди.

Тўй ўтди. Қиш тугаб, баҳор кириб келди. Комил яна Россияга кетиш учун тараддуд кўра бошлади. Бу сафар турмуш ўртоғи Санобарни ҳам олиб кетишни режалаштирди. Ҳар ҳолда эр-хотин – қўш ҳўкиз, рўзғор юкини биргаликда тортишса кўпроқ барака келади. Қаҳрамонимиз сафарга жўнашдан бир кун олдин яшириб қўйган каннабис баргларини майдалаб, докадан ўтказиб елим халтачага жойлаштирди. Эртаси куни йўлга чиқишаётганларида халтачани пайпоғининг ичига жойлаб олди.

Шу тариқа эр-хотин "Самарқанд-Тошкент" электропоездида пойтахтга етиб келди. Бу ердан «Тошкент-Москва» поездига чиқишди. Купега кириб ўтирганларидан сўнг Комил пайпоғининг ичидаги халтача дўппайиб қолгани учун уни хотинининг осиғлик турган костюми чўнтагига солиб қўйди. Буни хотинига сездирмади.

Поезд "Келес" темир йўл бекатига етиб келганида йўловчиларни божхона назоратидан ўтказа бошладилар. Назоратчилар Санобардан декларациядаги пул миқдорини кўрсатишини сўрашди. Санобар костюмининг чўнтагидаги пулларни олаётганида, елим халтача ерга тушиб кетди. Бу зийрак божхона ходимларининг диққатини ўзига тортди.

– Анаву халтачадаги нима? – сўрадилар аёлдан.

– Билмасам, – ажабланиб елка қисди ҳеч нарсадан хабари йўқ Санобар ва халтачани очиб кўрсатди.

...Текширув натижалари халтачадаги модда 36,45 граммни ташкил этувчи марихуана гиёҳвандлик воситаси эканлигини кўрсатди. Вазиятни оғир тус олганини билган мард эр хотинининг айбсиз айбдор бўлиб қолаётганига чидаб туролмади. Барча қилмишларини айтиб, айбини бўйнига олди.

Азим ХУДОЙБЕРГАНОВ,
жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туман судининг раиси,
Нигора ТЎХТАМАТОВА,
журналист

Мулоҳаза

Юридик хизмат ходимлари

ҳуқуқий мақоми кафолатланган.
Уларнинг билими ва принципиаллиги ўз фаолиятининг ҳимоясини таъминлайди

(Давоми. Боши 1-бетда)

Мамлакатни модернизация ва ислоҳ этиш жараёнида юридик хизмат фаолиятининг ҳуқуқий тартибга солиш асосларини ривожлантириш, ушбу фаолиятга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар базасини доимий равишда такомиллаштириб бориш, уларни илмий-назарий ҳамда амалий жиҳатдан чуқур ўрганиш, тизимли таҳлил қилиш муҳим аҳамият касб этади. Зеро, юридик хизмат миллий қонунчилик базасининг сифат жиҳатдан юқори даражага кўтарилиши ҳамда қонун устуворлигини таъминлашга хизмат қилади.

– Мустақилликка эришганимиздан кейин мамлакатимизда юридик хизмат ходимларининг ҳуқуқ ва бурчларини тартибга солиш, қонунийликни таъминлашда уларнинг роли, масъулиятини ошириш заруриятидан келиб чиқиб, қарийб 20 га яқин норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди, – деди тадбирда сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат маслаҳатчисининг ўринбосари Фозилжон Отахонов. – Юридик хизмат тизими ва унинг ҳуқуқий мақоми қонунлар, парламент ва ҳукумат қарорлари, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларида белгиланган. Масалан, Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 2 мартдаги қарори билан «Ўзбекистон Республикасининг давлат бошқарув органлари ва корхоналаридаги юридик хизмат тўғрисидаги Низом» тасдиқланган. Ушбу Низом юридик хизматнинг ҳуқуқий мақомини нисбатан тўлиқ тартибга солувчи биринчи норматив-ҳуқуқий ҳужжат бўлиб, 12 бандни қамраб олган. Унинг амал қилиш доираси барча мулкчилик шаклларидаги корхоналар юридик хизматига татбиқ этилиб, уларнинг ҳуқуқлари, бурч ва масъулиятини белгилаши билан тавсифланади.

Семинарда таъкидланганидек, юридик хизмат тўғрисидаги қонунчиликнинг ҳозирги ҳолатини жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ қилиш шароитида қўйилган вазифаларни самарали бажариш учун етарли, деб бўлмайди.

Ҳозирги пайтда хўжалик бошқаруви ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ҳамда нодавлат нотижорат ташкилотларнинг юридик хизматини тартибга солувчи яхлит норматив-ҳуқуқий ҳужжат мавжуд эмас. Ана шундай ҳужжатнинг қабул қилиниши юридик хизмат фаолиятини янада самарали ташкил этиш ва амалга ошириш имкониятини яратади.

Фозилжон Отахоновнинг фикрича, «Ўзбекистон Республикасининг давлат бошқарув органлари ва корхоналаридаги юридик хизмат тўғрисидаги Низом» ҳозирги давр талабига жавоб бермайди. Шунинг учун ҳам юридик хизмат тўғрисидаги қонунчиликни ривожлантириш мақсадида қонун ижодкорлигини икки босқичда амалга ошириш лозим. Биринчи босқичда амалдаги юридик хизмат тўғрисидаги Низомга кейинчалик қабул қилинган қонунлар ва ҳукумат қарорларидан келиб чиққан ҳолда қўшимча ва ўзгартишлар киритиш ҳамда маҳаллий ҳокимият органлари юридик хизмати тўғрисида Вазирлар Маҳкамаси қарори билан тасдиқланадиган Низом қабул қилиш керак. Иккинчи босқичда «Юридик хизмат тўғрисида»ги қонунни қабул қилиш мақсадга мувофиқдир. Зеро, унда давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари барча бўғинлари, хўжалик бошқарув органлари (компания, уюшма ва ҳ.к.), барча хўжалик юритувчи субъектлар, нодавлат нотижорат ташкилотлар юридик хизматларининг ҳуқуқий мақоми, асосий вазифалари ҳамда соҳага тааллуқли бошқа барча жиҳатлар белгиланиши зарур.

– 2006 йилнинг биринчи ярим йиллик ҳолатига кўра, республикамизда фаолият юритаётган тадбиркорлик субъектлари 334 минг 658 тани ташкил этган. Фермер хўжаликлари сони йилдан-йилга ошиб бораётир, – деди Адлия вазирлиги Тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси бошлиғи Давлатназар Матрасулов. – Лекин уларга хизмат кўрсатадиган юридик соҳани ривожланаяпти, деб бўлмайди. Шунинг учун Вазирлар Маҳкамасининг 22-сонли қарорида фақат юридик олий маълумотга эга бўлган ходимларгина юрисконсульт вазифасини бажариши мумкин, деган нормага қўшимча қилиб ўрта-махсус юридик маълумотлиларни ҳам киритиш таклифини олға сурмоқчиман.

– Хорижда юрисконсультларнинг тутган ўрни катта. Бизда-чи? Яширишнинг ҳожати йўқ, орамизда юрисконсультлар қуйи табақа ходимлари, деган гап-сўзлар юради, – деди Тошкент давлат юридик институти профессори Омон Оқюлов. – Бошқача айтганда, яхши ўқигин, агар ёмон ўқисанг, юрисконсульт бўласан, деган ҳазиломуз танбеҳлар ҳам бор. Бу салбий фикрни ўзгартиришимиз лозим. Билдирилган таклиф амалиётга татбиқ этилса, айрим муаммоларни бартараф этиш имконияти пайдо бўлар, лекин юридик коллежларни битирган талабалар юрисконсульт лавозимига қандай тайёргарлик кўряпти, таълим тизими қай даражада? Аввало, ана шу масалаларни жиддий ўрганиш керак.

– Бу борада менинг фикрим бўлакча, – дея муносабат билдирди Республика Савдо-саноат палатаси раисининг ўринбосари Дилмурод Мирзакаримов. – Айтиб ўтилганидек, ҳозир юртимизда юрисконсультларнинг мавқеи кўнгилдагидек эмас. Агар бу ишга ўрта махсус маълумотлилар ҳам жалб этиладиган бўлса, мақсадга эришиб бўлмайди. Негаки, барча коллежларда ҳам таълим жараёнини бирдек талаб даражасида деб бўлмайди.

– Хорижда коллежни битирган талабалар бемалол ҳар қандай судда қатнашиши мумкин, – деди "Ўзқишлоқхўжаликмашлизинг" компанияси департаменти бошлиғи ўринбосари Фахриддин Ҳожиев. – Хўш, нега биз коллежларни битираётган талабаларга бундай муносабатда бўлишимиз керак?! Ундан кўра, келинглар, ўрта махсус таълим даргоҳларидаги мавжуд муаммоларни бартараф этишга ҳисса қўшайлик. Фарзандларимизни билимли, зиёли қилиб тарбиялашга қўлимиздан келганча ҳаракат қилайлик.

Шу йилнинг охиригача юртимизда 200 мингга яқин фермер хўжалиги бўлиши назарда тутилмоқда. 2007-2008 йилларда уларнинг сони яна ошади. Бундан ташқари, яна 10 мингга яқин бошқа турдаги қишлоқ хўжалиги корхоналари бор. Лекин уларнинг аксариятида юристлар фаолият юритмайди. Яна бир мисол. Бизнинг компания бир йилда ўрта ҳисобда қарийб 4 мингга яқин фермер хўжаликлари билан лизинг шартномалари тузади. Айтиш мумкинки, уларнинг 3900 тасида юристлар йўқ. Бу билан нима демоқчиман? Агар биз ўрта махсус дипломига эга мутахассисларни иш билан таъминлаш йўлларини изласак, бу борадаги камчиликлар секин-аста бартараф бўлади...

Амалдаги қонунчиликда мансабдор шахсларни юридик хизматнинг вазифаларини бажарилишига тўсқинлик қилгани учун жавобгарликка тортилиши белгилаб қўйилган. Бироқ, қонунчиликда мансабдор шахсни юридик хизматнинг иштирокисиз ҳуқуқий мазмундаги ҳужжатни қабул қилгани учун жавобгарликка тортилиши масаласи белгиланмаган. Оқибатда, аксарият ҳолларда, мансабдор шахслар томонидан юридик хизматнинг иштирокисиз ҳуқуқий ҳужжатларнинг қабул қилиниши давлат ва жамият манфаатларига салбий таъсир кўрсатмоқда. Бу ҳақда "Голос Узбекистана" газетаси мухбири Комил Жабборов қуйидагича фикр билдирди.

– Мен юрисконсульт ўрнига ўзимни қўйиб кўрдим. Дейлик, корхона раҳбари ўз ташкилоти фаолиятига оид қарор чиқарди ва ҳужжатни танишиб чиқиш мақсадида қўлимга тутқазди. Ўқидим, аммо қонунчиликка тўғри келмайди. Мабодо мен ўз фикримда қоладиган бўлсам, раҳбар билан ўртамиздаги вазият таранглашиши мумкин. Хўш, нима қилиш керак? Шу жиҳатдан олганда, юрисконсультларнинг мавқеини ошириш учун уларнинг ҳимоясини ҳам ўйлашимиз керакка ўхшайди.

Тадбирда кўтарилган масалалар бўйича Фозилжон Отахонов ўз муносабатини билдирди:

– Ҳар қандай корхонада камида 8-10 йўналишдаги касб эгалари фаолият кўрсатади. Лекин шулардан фақатгина юридик хизмат ходимларинигина ҳуқуқий мақоми ҳукумат миқёсида қабул қилинган Низом асосида тартибга солинган. Шунинг ўзи юристнинг мавқеи бошқалардан юқори эканлигини кўрсатиб турибди. Юрист ҳимояси масаласида эса шуни айтиш лозимки, агар у билимли, принципиал бўлса, раҳбар томонидан тақдим этилаётган ҳужжатнинг қонунга хилоф эканлигини айта олади. Бундай касб эгаси ҳеч қачон қўчада қолмайди.

Семинар якунида тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда юридик хизматнинг роли ва фаоллигини оширишга қаратилган қатор таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди.

Беҳбуд БОТИРОВ,
«Адолат» мухбири

Сўраган эдингиз

Нуқсонли товар алмаштириб берилади

Яқинда дўкондан музлаткич сотиб олдим. Музлаткичнинг айрим нуқсонлари бор экан. Энди қандай қилиб ўша дўкон билан ҳисоб-китоб қилишим мумкин?

Р.Нишонова, Тошкент вилояти

1996 йил 26 апрелда қабул қилинган «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуннинг 17-моддасида таъкидланишича, нуқсонли товар бошқа маркали (моделли, артикулли) товарларга алмаштириб берилиши шарт. Бунда алмаштириш керак бўлган товар нархи унинг ўрнига берилаётган товар нархидан паст бўлса, истеъмолчи нархлардаги фарқни тўлайди. Аксинча ҳолатда эса истеъмолчига нархлардаги фарқ қайтарилади. Бундай ҳисоб-китоб чоғида алмаштириш керак бўлган товар нархи ошган тақдирда, талаб қўйилган пайтдаги нархи, нархи пасайган тақдирда эса, харид қилинган пайтдаги нархи қўлланилади.

Товар истеъмолчиларга кредитга сотилган бўлса, шартнома бекор қилинган тақдирда, пул суммаси товар қайтарилаётган пайтга қадар узилган кредит миқдорида қайтариб берилади.

Ҳажми катта ёки вазни беш килограммдан зиёд товарни таъмирлаш, алмаштириш учун элтиш ва истеъмолчига қайтариб бериш сотувчи (ишлаб чиқарувчи)нинг ҳисобидан амалга оширилади. Бу мажбурият бажарилмаса товарни элтиш ва қайтариб олиб келиш истеъмолчи томонидан амалга оширилиши мумкин. Бунда истеъмолчининг харажатларини сотувчи (ишлаб чиқарувчи) қоплаши шарт.

Оталикни тан олдириш мумкинми?

Мен бундан икки йил олдин никоҳсиз турмуш қурдим. Битта фарзандли бўлдик. Турмуш ўртоғим фарзандини тан олмаяпти. Мен оталикни белгилаш учун судга мурожаат қилсам бўладими?

Н.Ғафурова, Наманган вилояти

Ҳа, сиз бу борада ўзингиз яшаб турган туман фуқаролик судига мурожаат қилишингиз мумкин. Чунки Оила Кодексининг 62-моддасида оталик суд тартибида белгиланиши ҳақида сўз юритилган. Унга мувофиқ, никоҳда бўлмаган ота-онадан бола туғилса, ота-онанинг биргаликдаги аризаси, отанинг аризаси бўлмаган тақдирда, ушбу Кодекснинг 61-моддасида кўрсатилган ҳолларда оталик суд тартибида белгиланади. Оталикни суд тартибида белгилаш ота-онадан бирининг ёки бола васийси (ҳомийси)нинг ёхуд бола кимнинг қарамоғида бўлса, шу шахснинг аризасига, шунингдек бола вояга етгандан кейин унинг ўзи берган аризага мувофиқ амалга оширилади.

Оталикни белгилаётганда суд она бола туғилишига қадар жавобгар билан бирга яшагани, умумий рўзғор юритгани, ота-она болани биргаликда тарбиялаганлиги ёки таъминлаб турганлиги ёхуд жавобгарнинг оталикни тан олганлигини тасдиқловчи далиллар эътиборга олади.

Суднинг ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан кейин суд шу қарор нусхасини бола туғилганлиги рўйхатга олинган жойдаги ФҲДЁ органига юборади.

Саломат НИЁЗОВА, ТДЮИ ўқитувчиси

Қадамжоларимиз

Аработа мақбараси

Қадим-қадимдан ота-боболаримиз ақл-заковати билан юртимизда ўнлаб мадрасаю мақбаралар, меъморий обидалар бунёд этилган. Аработа мақбараси ҳам ана шулар сирасига киради. У Самарқанд вилояти Нарпай тумани ҳудудидаги Зирабулоқ тоғ этагида жойлашган Тим қишлоғида 977-978 йилларда қурилган.

"Тим" – усти ёпиқ бозор, савдо растаси дегани. Тимлар карвонсаройлар яқинида қурилгани ва фаолият кўрсатгани тарихий манбаларда ёзиб қолдирилган. Шу боисми, Тим қишлоғи қадимдан машҳур бўлиб, ўша давр донишмандлари ва сайёҳларининг диққатини ўзига жалб этиб келган. У катта карвон йўлида жойлашган. Ҳар йили бу ердан юзлаб, минглаб савдо карвонлари ўтиб турган. Ўша вақтларда Тим ва унинг атрофида бир қанча бинолар қурилган, лекин уларнинг барчаси ҳам бугунги кунгача сақланиб қолмаган. Ана шундай тарихий обидалардан бири, юқорида таъкидлаб ўтганимиз, Аработа мақбарасидир.

Мақбара Мовароуннаҳрда сақланиб қолган энг қадимий обидалардан бири ҳисобланади. Диққатга сазовор жойи шундаки, у Х асрга доир Мовароуннаҳр ва Хуросон тарихий меъморий ёдгорликлари ичида қурилиш санаси аниқ кўрсатилган ягона тарихий обида. Қолаверса, меъморий тузилиши жиҳатидан катта аҳамиятга молик мақбаранинг пештоқи ўша даврда яратилган шу типдаги биноларнинг дастлабки етук намунасидир. Мақбаранинг пойдевори тошдан, деворлари чорси жуфтлама ғиштдан ганч билан қурилган, усти гумбазсимон қилиб ёпилган. Нақшли, бежирим устунлари бинога шинамлик ва улуғворлик бағишлаган. Мақбаранинг кўрки арабий ёзувларда нақшлар ва ганч ўйиб ишланган маҳобатли, баланд пештоқидир.

XI-XII асрлар меъморчилиги ривожига катта таъсир этган Аработа мақбарасининг қимматли тарихий ўрин тутишини дастлаб машҳур олим, академик Ҳабиб Абдуллаев таъкидлаган. Олим мақбарага катта эътибор билан қараб, унинг тарихи, фанга алоқаси, миллий меъморчилигимиздаги аҳамияти билан қизиққан, уни синчиклаб ўрганиш, таъмирлаш ва келажак авлод учун бебаҳо маданий мерос сифатида сақлаб қолиш масаласини кўтариб чиққан. Шундан сўнг, 1958 йили Алишер Навоий номидаги Самарқанд Давлат университети профессори, географ олим Н.Леонов ҳам илмий сафар уюштириб, Аработа мақбараси, Тим қишлоғи ҳақида маълумотлар тўплади. Мақбара тўғрисидаги афсона ва ривоятларни пухта ўрганди. Аработа мақбараси ўзбек миллий меъморчилигининг бебаҳо гавҳари эканлигини эътироф этди.

Бироз муддатдан кейин бу тарихий меъморий обиданинг қурилиш услуби, безаги, нақшлари, ёзувлари ва ишлатилган қурилиш материалларини ўрганиш учун таниқли қадимшунос олим, профессор Е.Массон Тим қишлоғига келади. Олим бу тарихий бинони кўздан кечириб, мақбарадаги ёзувларни ўқиб, бу обида Марказий Осиё меъморчилик санъати тарихида муҳим ва қимматли ўрин эгаллашини қайта-қайта таъкидлади. Кейинчалик санъатшунос, профессор Г.Пугаченкова, меъморшунос олим П.Зоҳидов, қадимшунос Б.Турғуновлар Аработа мақбарасини ҳар томонлама синчиклаб ўргандилар.

Мақбара олдидаги XV асрда қурилган гумбазли катта бино ва масжид давримизгача сақланиб қолган. Шунингдек, Тим қишлоғида минг ёшдан ошган табиат мўъжизаси – улкан сарв дарахти ҳам бор. IX асрга оид бу ноёб дарахтнинг баландлиги 38-40 метр, тана айланаси эса 12 метрни ташкил этади.

Минг йиллик тарихга эга Аработа мақбарасига бўлган эътибор мустақиллик йилларида кучайди. Ноёб обида давлат назоратига олинди. Мақбара қайта таъмирланиб, атрофи ободонлаштирилди.

Рашид БОЙТИЛЛАЕВ,
Абдулазиз БОЛТАЕВ

Санъат

"Оригами" Ўзбекистонда

"Оригами" кунчиқар мамлакат Японияning қадим санъат турларидан биридир. Ушбу санъат тури билан ўзбекистонликларни, айниқса, ёшларни яқиндан таништириш ва ўргатиш мақсадида юртимизда японлик мутахассислар меҳмон бўлиб турибди.

Оригами-қоғозда жамики олам, табиат гўзалликларини акс эттирувчи турли шаклларни санъат даражасида маромига етказиб ясай олиш деганидир. Унда ҳайвонлар, ўсимликлар, ҳаттоки, барча нарсаларнинг шакл-шамойили қоғоз ёрдамида ясалади. Японияда ушбу санъат тури билан махсус мактаблар шуғулланишади. Шу боис оригами мамлакатда маданият рамзи сифатида ҳам тан олинган. Унинг қачон ва қаерда, ким томонидан пайдо бўлганлиги, қоидалари, қандай шаклланганлиги ҳақида маълумотлар йўқ. Айрим манбаларда у қоғоздан ҳам олдин пайдо бўлган деган тахминлар мавжуд. Илк шакллар миллатнинг миллий кийимларини таҳлаш жараёнида юзага келган деган фаразлар ҳам бор.

– Бугунги кунда жаҳоннинг йигирмадан ортиқ давлатларида оригами ясашни билишади, – деди японлик мутахассис, рассом М.Ямагути. – У дўстлик ва тинчлик воситасидир. Бу – қоғозни буклаш орқали бутун бир асар яратиш деганидир. Японияда ёшликданоқ оригамини ясаш ўргатилади. Катта бўлганларидан кейин уларнинг ўзида қизиқиш туғилса, касб сифатида давом эттиришади. Ташрифимиздан кўзланган мақсад, ўзбекистонликларни ушбу ҳунар билан таништиришдир.

Бир неча кундирки японлик рассом Макото Ямагути шогирди Эйко Матзур билан биргаликда қизиқувчиларга оригами сирларини ўргатишмоқда.

Меҳмонлар пойтахтдаги Ўзбек-Япон инсон ресурслари тадқиқот марказида, шунингдек, "Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми" жамғармаси қошида ташкил этилган болалар ижодий марказида ҳам бўлиб машғулотлар олиб боришди.

"Туркистон-пресс"

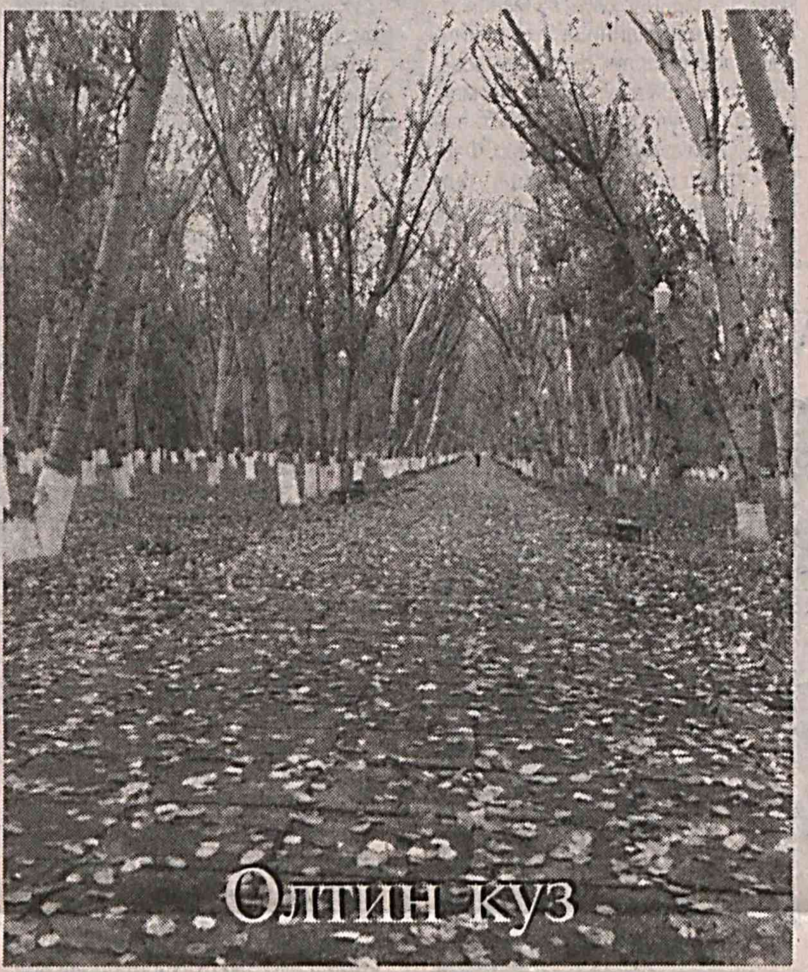

Олтин куз

Рамазон туҳфаси

Рўзанинг ҳақиқати

Рўза тутишдан мақсад нима ва рўзадор тутган рўзаси туфайли нималарга эришади? Маърифат арбобларининг фикрларига кўра, рўзанинг ҳақиқати – унинг моҳияти кўнгил олмоқ, нафсига ҳоким бўлмоқ ва ўткинчи ҳою-ҳавасларга устидан ғолиб келмоқдир.

Шу боис, илм аҳли нафс ва руҳ тарбиясида очликка алоҳида эътибор берганлар ва бу амалга нафс муҳофазасининг асосий руҳларидан бири сифатида қараганлар. Рўзадаги ҳақиқатни аждодларимиз қандай тасаввур ва талқин қилишган? Аллома Имом Кушайрий Қуръони каримдаги: "Биз сизларни бироз хавф-хатар, бироз очлик ҳамда мол-жонларингизни камайтириш билан синаймиз. (Эй ҳабибим) сабр қилганларга (лутфу эҳсоним борлигини) хушхабар беринг", "Улар ҳожатлари бўлса ҳам бошқаларни ўзларидан афзал кўрадилар" каби оятларни рўза билан боғлиқ тарзда шарҳлайди. Унингча, рўза инсондан сабр ва қаноатни, сахийлик ва жўмардликни тақозо этади. Ривоят қилинишича, кунлардан бир кун Фотима онамиз оталари Муҳаммад алайҳиссаломнинг ҳузурларига бир бурда нон олиб келибди. Ҳазрати пайғамбар: "Фотима, бу қандай нон?" деб сўраганларида қизлари: "Нон ёпган эдим, бир ўзим ейишга кўнглим бўлмади, сизга ҳам олиб келдим", дея лутф қилибдилар. Шунда ҳазрати пайғамбар севиниб: "Уч кундан бери туз тотмаган эдим. Мана энди сен олиб келган нон билан егулик ейман", дебдилар миннатдор оҳангда. Дарвоқе, машойихлардан Яҳё ибн Муоз: "Очлик камолот йўлини ихтиёр айлаганлар учун риёзат, тавбакорлар учун тажриба, зоҳидлар учун машғулот ва орифлар учун иззат-икромдир", деган экан.

Шубҳасиз, ирфон аҳли оз овқат ейиш орқали ҳикмат ва фазилатга муваффақ бўлишган. Улардан бири Саҳл ибн Тустарий: "Оллоҳ дунёни яратгач, гуноҳ ва жаҳолатни тўқлик ичра, илм ва ҳикматни очлик ичра жойлаштирди", дейди. Яҳё ибн Муоз эса: "Очлик нур, тўқлик эса нор (оташ)дир. Иштаҳа ўтинга ўхшайди, ундан олов пайдо бўлади ва эгасини куйдирмай қўймайди", дейди. Абу Сулаймон Дороний: "Дунёнинг калити тўқлик, охиратнинг калити эса очликдир", деса,

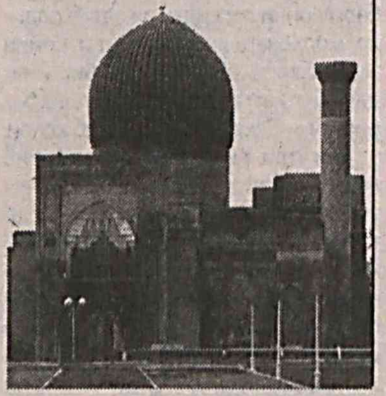

Жунайд Бағдодий: "Рўза камолот йўлининг ярмидир", деган экан.

Фақат ейиш, ичишдан тийилиш билан тутилган рўза комил маънодаги рўза эмас. Чунки Жаноби Ҳақ: "Биз уларни овқат емайдиган бир жасад қилиб қўймадик" ёки "Сизларни беҳудага яратдик деб ўйлаяпсизларми?" дейди. Демак, улуғ яратувчимиз бизни моддий ва маънавий озуқага муҳтож ўлароқ яратган, беҳуда ўйин-кулги ва айш-ишрат билан умргузаронлик қилиш учун йўқдан бор қилмаган.

Ҳар бир инсон ўзини гуноҳлардан сақласа, унинг барча хатти-ҳаракатлари рўза тутган бўлади. Шу боис, пайғамбар алайҳиссалом: "Оч қорин Ҳақнинг наздида етмишта ғофил обиддан севимлироқдир", деган эканлар.

Ҳа, очликнинг шарафи улуғ. Чунки очликда рўзадорнинг хотира ва закоси ўткир, зеҳни расо ва тани соғлом бўлади. Ҳужвирийнинг ёзишича, Оллоҳ таолонинг ер юзидаги таоми очлик экан. Шу боис, мужоҳада ва риёзат (нафсни енгиш йўлидаги ғайрат ва машаққатлар) билан нафсини тарбиялаганлар ҳеч қачон ҳирс ва очкўзликка мубтало бўлмайдилар. Чунки очлик нафс учун тавозеъ ва қалб учун ҳузур келтиради. Яъни инсоннинг иродасини мустаҳкам айлаб, кўнглини Худога боғлайди. Натижада рўзадор ҳам зоҳирда, ҳам ботинда камтар ва хокисорликка эришади, нафс васвасаларидан қутулади. Чунки нафсоний қувватлар очлик туфайли йўқолади.

Оқил инсонлар яшаш учун овқат еганлар, ғофиллар эса овқат ейиш учун яшайдилар. Одам отамиз ва Ҳаво онамизнинг жаннатдан атиги биргина луқма учун қувилганини унутмайлик. Демак, очлик сиддиқларнинг таоми, аҳли ҳолнинг маслаги, шайтоннинг эса тушовидир.

Н.ҲАСАНОВ

Тафаккур гулшани

Бойлик – дононинг қули...

Француз маърифатчилиги тарихида Клод Адриан Гелвецийнинг алоҳида ўрни бор. К.А.Гелвеций 1715 йили Парижда сарой табиби оиласида таваллуд топган. Ёшлигидан мутафаккирлар Корнел, Буало, Лавонтен асарларини мутолаа қилган, файласуфлардан Монтен, Лабрюйер, Ладашфуко ўгитлари битилган китоблар унда катта таассурот қолдирган.

К.А.Гелвецийнинг «Ақл хусуси», "Одам ҳақида" деб номланган фалсафий асарлари уни жаҳон фалсафасининг йирик намояндалари қаторига олиб чиқди. Қуйида унинг "Қайдлар китоби"дан олинган айрим афоризмлари билан танишасиз.

* Марҳумлар қолиб, кўпроқ тирикларни тинимсиз алқайдиганлардан эҳтиёт бўлинг. Бу бахилликдан.

* Шарм-ҳаё – фазилат, яхшилик эса бахтиёрлик нишонаси.

* Ақл идишда узоқ сақланса, айнийдиган озиқ-овқатга ўхшайди. Фақат истеъмол қилиш уни заҳарга ёки лаззатга айлантиради.

* Хира кўрадиган кўзга ўхшаган ақллар ҳам бор, улар нарсани синчиклаб кузата олмайди.

* Туйғулар сукут сақланганда ақл ҳақиқат сари ҳаракатланади.

* Ҳақиқат либосига ўралгани боис, хато фикрни ҳақиқатнинг ўзидан кўра кўпроқ эъзозлашади.

* Фикрлар гўзал бўлиши учун сон-саноқсиз сўзларга қоришиб қолмаслиги керак.

* Донолик – бу руҳнинг бардоши, машаққатлар уни маҳв этолмайди. Донишманд бахтсизлик ичра бахтиёр инсон. У тўлқинлар ҳужум қилган билан, барибир, чўктира олмайдиган кемага ўхшайди.

* Хасис бой бўлиб ўлиш учун камбағалликда кун кечиради.

* Сохта олимлар доноларда нафрат, ахмоқларда ҳайрат уйғотади.

* Хато йўлга кирган одам қанча узоқ яшаса, шунча кўп хатоликларга йўл қўяверади.

* Ўлаётиб, Катон римликларни озод яшаш ва ўлишга даъват этган.

* Эпикур айтади: агар бой бўлишни истасанг, мол-мулкингни кўпайтиришни ўйлама, зиқналигингни жиловла.

* Бойлик – дононинг қули, аҳмоқнинг ҳоқонидир.

* Денгиз ўзининг чегарасидан чиқмайди, бунга фақат одам журъат этади.

* Омадга кўз тикиб қолмаган одамгина бахтлидир.

* Мукаммал одам бўлмайди. Қаср бутқул мармардан қурилмайди, унда мис ҳам ишлатилади. Шу боис, ундан ҳазар қилиш тўғрими?

* Биз кашф этган ҳар бир ҳақиқат – бу биз кашф этишимиз керак бўлган ҳақиқатлар сари ташланган биринчи қадам.

А.ОТАБОЕВ таржимаси

Биласизми?

Макароннинг 600 тури

Ош тузи сўнгги 150 йил ичида нархи мўътадил бўлган, кескин равишда ошиб кетмаган маҳсулот ҳисобланади.

Океанлардаги барча тузларни йиғиб, ернинг устки қисмига тақсимлаб чиқилганда эди, ердаги бутун қуруқлик сатҳи 1,5 метр баландликдаги туз қатлами билан қопланган бўларди.

* * *

Дунёда макароннинг олти юздан ортиқ тури бор.

Ҳақиқий ва сифатли макароннинг бир донасида камида 5,5 фоиз тухум бўлиши лозим.

* * *

Тухумнинг қанақалигини билиш учун уни сув тўлдирилган идишга солиб кўриш керак. Агар тухум сувга чўкса, демак, у янги, агар сувда сузиб юрса, эскирган бўлади. Қайнатилган тухумнинг пишган ёки хомлигини аниқлаш учун уни столнинг устига қўйиб, айлантириш керак. Агар тухум ғириллаб айланса – пишган, тартибсиз айланса, ҳали хомроқ бўлади.

Битта тухум пўчоғининг юза қисмида 17 мингта кўз илғамас тешикчалар мавжуд.

Мулоҳаза

Ижобийлик мезонлари нисбийми?

ёхуд минг йиллик тушунчаларга ўзгача қараш

Гапнинг индаллосидан бошлай: бизга йиллар давомида яхшилик деб уқтириб келинган, аксиома тусини олган тушунчалар ҳақиқатан ҳам яхшими? Улар ростдан ҳам фақат эзгуликка хизмат қиладими? Икки хил мезонга (ўзи ва бошқалар учун алоҳида-алоҳида) одатланган инсоният уларни қандай баҳолайди? Умуман, эзгулик, яхшилик мезонларини белгилашда нимага асосланилади? Қилмишнинг таркибида неча фоиз яхшилик бўлса, бу эзгулик саналади? Буни ўлчаб, аниқлаб берадиган тарози борми?.. Аввало, ана шу саволларга жавоб излайлик.

Ўқимишлилик фазилат, бироқ...

Машҳур файласуф Плутарх шундай деганди: "Боланинг билим олишни истамаслиги унинг кучли иродаси, қатъиятидан далолат беради". Бу фикр аксиома тусини олган "ўқимишли бўлиш яхши, билим эзгуликдир", деган тушунчани инкор этади. Аслида ҳам кўпчилик фарзанди ўқимишли бўлишини истайди. Шу билан бирга кўпчилик ўқимишлилар устидан кулиб, уларни масхара қилади. Хуш, нега бир ҳолатга икки хил ёндошилади: фарзандларимиз ўқимишли бўлишини истаганимиз ҳолда имкон бўлди дегунча билимли кишилар устидан куламиз?

... Синфимизда асосан қизлар яхши ўқишарди. Ўғил болалар эса ўқиш деса етти маҳалла нарига қочарди. Бу ҳолат, аминманки, бугун ҳам давом этмоқда ва ҳар доим шундай бўлади. Энг қизиғи, мактабда ўзининг безорилиги билан ном чиқарган «икки-чи» болалар кейинчалик танлаган соҳасининг билимдонига айланишади. Аксинча болаликда жуда ақлли бўлган, фақат «беш»га ўқиган қизлар эса ҳаётда ўз ўрнини тополмайди, оддий уй бекалигича қолиб кетади. Бунинг сабаби инсоннинг қатъиятсизлиги, кўникувчанлиги, мослашувчанлигими?..

Табиат қонуни шундай: ожизлар шароитга кўникади, кучлилар эса уни ўзига мослаштиришга ҳаракат қилади. Ҳаёт инсон ихтиёридан ташқаридаги нарса эмас: биз белгилаган мезон, қонун-қоидаларга бўйсунувчи механизм. Асосийси, ўша мезонни ўрната билиш. Бунга эса кучли ирода керак.

Ақлли, билимдон киши ҳар қандай вазиятда келишувчанликка мойил бўлади. Ҳеч нарса билмайдиган одамга эса бирор нарсани уқтириш амри маҳол. Лекин агар унга минг азоб билан бирор нима ўргатишса, у бу билимга мангу содиқ қолади. Шундан бошқасини ҳеч қачон тан олмайди. Шу сабабли бундайларни ҳақ бўлсангиз-да, фикридан қайтариш ўлимдан оғир.

Албатта, билимнинг кераги йўқ, олимлик салбий ҳолат, демоқчи эмасмиз. Асло. Бутун инсоният тараққиёти илм туфайли юзага келган. Бундан кейин ҳам шундай бўлади. Фақат биргина нарса – ҳар қандай ҳолатга мослашувчанлиги илм кишиларининг ожизлигини кўрсатиб қўяди. Қатъият билан эса ҳамма нарсага эришиш мумкин. Шунинг учун ҳам агар бола «икки»га ўқиётган бўлса, бу унинг келажаги йўқ дегани эмас. Асосийси – нима сабабдан ўқишни истамаётганлиги. Агар шунчаки ўйинқароқлик, дангасалик туфайли ўқимаса ташвиш ўринли. Лекин бу боладаги қатъият натижаси бўлса, қувониш ва уни муайян йўналиш бўйича тарбиялаш лозимки, бунда албатта ютуққа эришилади. Шу ўринда бир гап: қатъийликни ахмоқлик билан адаштириб юбормаслик керак.

Хушмуомалалик нима?

Фирибгарларнинг барчаси хушмуомала, кўнгилга тез йўл топувчи кишилар. Бироқ бу ҳали хушмуомалалик ёмон, дегани эмас. Одамлар, ҳатто пахтадан ҳам порох тайёрлайдилар...

Хушмуомала одам суҳбатдоши кўнглига қараб иш тутади, унга мослашади. Демак, ўзининг фикри билан ҳисоблашмайди. Бир кишига яхши гапирган, кўнглига қараган инсон албатта бошқаларга, ҳатто душманига ҳам шундай яхши муносабатда бўлади.

Тарихдан маълумки, Рим саркардалари зафар қозонганда душман аскарлари, лашкарбошиларини ўлдирмай ўз яқинларига айлантирмоқчи бўлишган. Брут билан Антонио ўртасидаги жангда Брутнинг қўшини енгилиб, саркарданинг асирга тушиш хавфи пайдо бўлганида, бир қуролдоши «мен Брутман», деб душманга асир тушади. Уни қатл этмоқчи бўлишганида, Антонио унинг Брут эмаслигини билиб, кучоқ очиб қарши олади. Хушмуомалалик билан ўз дўстлигини таклиф қилади. Дарҳақиқат, Брутга сидқидилдан хизмат қилган, жонини тикишга тайёр бўлган бу инсон Антонио билан ҳам энг сўнгги нафасигача бирга бўлади. Бинобарин, қадимги Римда хушмуомалалик лаганбардорлик, риёкорлик эмас, балки мардлик, тантилик саналган.

Яна бир гап. Хушмуомалалик ҳеч қачон тўла ҳақиқат бўла олмайди. Масалан, дипломатлар тилига қаранг. Асл моҳиятни англагунча минг хил хулосага бориш мумкин. Умуман, хушмуомалалик ҳар доим ҳам яхшилик, қўполлик эса салбийлик эмас. «Тарас Бульба» асаридаги Остап билан Андрей образлари шунинг изоҳидай. Дарвоқе, "Қирол Лир" трагедияси замирида ҳам мазкур фикр ётади.

Хуллас, бу ҳақда кўп ва хўп айтилган, бироқ инсон мақтовга мойиллиги туфайли буни ҳамиша инкор этиб келади.

Мўминлик яхши...ми?

Мўминлик нима: фазилатми ёки инсон характеридаги нуқсон? Умуман, мўмин бўлиш яхшими? Келинг, ана шу саволлардан келиб чиққан ҳолда мулоҳаза юритайлик.

Маълумки, Ислом динида хокисорлик улуғланади, у бизни мўмин бўлишга чақиради. Лекин... Биздан худо олдида мўмин ва хокисор бўлиш талаб қилинади. Биз эса бандасининг олдида ҳам мўмингина бўлиб туришни эзгулик санаймиз. Бу қўрқув маҳсули. Албатта, қўрқув жисмонан кучсиз жонзот учун ўз ҳаётини сақлаб қолишнинг энг ўнғай усули. Инсон ҳам шу тоифадан. Аммо унинг бош хилқат дея улуғланиши бироз ноўнгай. Яъни, инсон тирик қолишгагина ҳаракат қилувчи жонзотлар тоифасидан эмас, унинг ҳаётида мазмун бўлиши, яхши яшаши керак. Мўминлик ва ор-номус чиқишолмайди. Ўзини ҳурмат қилган инсоннинг ўзгалар олдида мўмин бўлиши имконсиз.

Сахийлик ким учун?

Сахийларни оғиз кўпиртириб мақтаганларни ёқтирмайман. Чунки бу мақтов ортида манфаат ётади. Сахий кишилар ўзида борини ихтиёрий тарзда, оғринмай тақдим этади. Қисқаси, сахийликни биз объектив эмас, балки субъектив тарзда баҳолаймиз. Яъни, шахсий манфаат ҳал қилувчи рол ўйнайди. Бундай баҳо эса ҳеч нарсага арзимайди.

Ортиқча сахийлик, айниқса дунёдаги энг эзгу инсон дея улуғланадиган Ҳотамтойнинг очиққўллиги эзгулик бўлиши мумкин эмас. Биринчидан, унинг замирида, албатта, ғайриқонуний нимадир бўлади. Чунки ўйламай тарқатиш учун ошиқча пул қонун, дин, ахлоқ меъёрларини четлаб ўтиш билан тўпланади. Ёки ноғоҳоний бойликни қўлга киритиш лозим. Бундай омад ҳамиша келавермайди.

"Бой бўлиш осон, бойвачча бўлиш қийин", дейишади. Чунки бой пулни ўзи топади, шу сабабли ҳам орқа-олдига қараб иш тутади. Бойвачча-нинг эса бели оғримаган, у отасининг пули билан ҳовлиқиб юради. Шу боис ҳам "бойвачча" ва "сахий" сўзлари кўпинча уйғун келади.

Иккинчидан, ортиқча сахийлик боқимандалик кайфиятини урчитади. Ҳар ким ўзи учун жавоб бериши ва ўзи учун ҳаракат қилиши лозим.

Хулоса

Чўтирнинг ҳам ўзига яраша чиройи бор. Юқоридаги хислатлар бугун тушунчадан тобора қатъий қонунга айланиб қолаётгандай. Ҳар қандай тушунча ҳам догмага айлангач, яшашга халал беради.

Яна бир нарса: ҳар замонда бировнинг «яхшилик», "эзгулик" ҳаракатларига шубҳа билан қараб туриш керак. Зотан, агар инсоният тарихига назар ташлаб, холис таҳлил қилсангиз, дунёдаги барча ёмонлик, қабоҳат ва разолатлар айнан шулар байроғи остида амалга оширилганига амин бўласиз.

Музаффар МИРЗО

«Oq Niyat savdo» МЧЖнинг устав фонди 10 миллион 50 минг сўмга камаяди. Манзил: Тошкент шаҳри, Шайхонтоҳур тумани Қоратуш мавзеси 22-уй, 6-хонадон.

Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгашининг ижтимоий-сиёсий газетаси

Таҳрир ҳайъати
Дилором ТОШМУҲАМЕДОВА, Икбол МИРЗО, Турсунали ҚЎЗИЕВ, Тургунпулат ДАМИНОВ, Равшан ҲАЙДАРОВ, Мамазоир ХЎЖАМБЕРДИЕВ, Исмоил САИФНАЗАРОВ, Собир ТУРСУНОВ, Шермат ШАМСИЕВ, Светлана ОРТИҚОВА, Мукаррамхон АЗИМОВА, Жуманиёз АЛИБЕКОВ, Камол АЛЛАЁРОВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Талъат МУРАТОВ

Бош муҳаррир
Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 016 рақами билан рўйхатга олинган

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар:
Қабулхона – 133-40-86, 136-53-14
Факс – 133-40-86
Котибият – 136-55-96
Сиёсат ва партия ҳаёти бўлими – 136-55-64
Хатлар бўлими – 136-55-64
Маънавият, адабиёт ва санъат бўлими – 136-54-39
Иқтисодиёт ва саноат бўлими – 136-54-39
Маркетинг ва реклама бўлими – 136-55-96

Навбатчи муҳаррир – Бахтиёр Тошназаров
Навбатчи – Носир Ҳайдаров
Саҳифаловчи – Латифжон Турсунов

● «Адолат»дан кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
t – Мазкур белги остида тижорат мақолалари чоп этилади.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

Буюртма Г – 1100
Ҳажми – 4 босма табоқ. Офсет усулида босилган
Қоғоз бичими А-2.
Адади – 1374

Нашр индекси – 100

Ҳафтанинг жума кунлари чиқади.

Босишга топшириш вақти – 20.00
Босишга топширилди –